

Hannu Tynkkynen

KÄSITEANALYYSI TRANSKREAATIOSTA

TIIVISTELMÄ

Hannu Tynkkynen: Käsitemanalyyssi transkreaatiosta
Pro gradu -tutkielma
Tampereen yliopisto
Monikielisen viestinnän ja käännöstieteen maisteriohjelma, englannin kääntämisen ja tulkkauksen opintosuunta
Lokakuu 2020

Tutkielmani on käsitemanalyyssi käsitteestä *transkreaatio*. Tutkielman tarkoitus on selvittää, miten transkreaatio ymmärretään käännöstieteessä sekä kielipalveluja tarjoavien yritysten osalta. Tutkimuskysymyksiä työssä on kaksi: miten transkreaation käsite ymmärretään kielipalvelualalla ja toiseksi, miten transkreaation käsite ymmärretään käännöstieteessä.

Tutkielmani aineisto perustuu harkinnanvaraiseen otantaan. Se koostuu yhdeksästä markkinointia korostavasta kielipalvelualan tekstistä ja yhdeksästä käännöstieteellisestä julkaisusta (n=18). Markkinointiin liittyvät aineistolähteet ovat asiakkaalle suunnattuja kielipalvelujen internetsivuja, jotka esittelevät, kuvaavat tai määrittelevät transkreaatiota. Käännöstieteelliset aineistolähteet ovat erilaisia tieteellisiä julkaisuja, joissa transkreaatiota tarkastellaan eri näkökulmista.

Valitsin tutkielmani menetelmäksi Wilsonin käsitemanalyyssimenetelmän, koska se soveltuu epäselvien ja vailla vakiintunutta määritelmää olevien käsitteiden tutkimiseen. Sovelsin aineistoon yhteensä viittä Wilsonin menetelmän vaihetta, jotka ovat malliesimerkin ja rajatapauksen laatiminen, kuvitteellisen esimerkin/vastaesimerkin muotoilu sekä kielellisten seurausten tutkiminen. Tutkielmani teoreettiseen taustaan kuuluu transkreaatiosta tehty aiempi tutkimus ja käsitemanalyyssi sanastotyön menetelmänä. Aiempi tutkimus transkreaatiosta paljastaa, että käännöstieteessä käsitteen ympärillä on paljon sekaannusta, joten aihetta on tärkeä tutkia.

Analyysi paljasti runsaasti erilaisia *transkreaatio*-käsitteen käyttötapoja ja ominaispiirteitä aineistojen välillä. Käännöstieteellisen aineiston mukaan transkreaation tärkeimpiä ominaispiirteitä ovat muun muassa sen yhteys luovuuteen, kotouttamiseen ja toisaalta siihen, miten se on uudelleenluomista. Käännöstieteellinen aineisto tarjosi myös huomattavasti monipuolisempia tulkintoja transkreaatiosta kuin kielipalvelualan tekstit. Kielipalveluja tarjoavissa aineistolähteissä transkreaation ominaispiirteiksi nousi niin ikään luovuus ja kotouttaminen, mutta merkittäviä erojakin oli. Kyseinen aineisto esimerkiksi yhdisti transkreaation erityisesti markkinointikontekstiin ja piti sitä kääntämistä monipuolisempana. Lisäksi eri aineistot ymmärsivät transkreaation lähikäsitteet ja kriittiset käsittepiirteet eri tavoin.

Tulosten perusteella ehdotan, että transkreaatio määriteltäisiin luovaksi adaptaatioksi käsittejärjestelmässä, jossa adaptaatio on kääntämisen alakäsite. Tämä määrittely vakiinnuttaisi käsitteen paikan käännöstieteellisessä tutkimuksessa, mistä olisi hyötyä sekä kääntäjille että yrityksille, joiden tarjoamien transkreaatiopalvelujen laatua tutkimus parantaisi. Samalla määrittely sallisi *transkreaatio*-termin soveltamisen mitä moninaisimpiin luovuutta vaativiin käännöksiin silloin kun juuri niihin liittyvää luovuutta halutaan korostaa.

Avainsanat: transkreaatio, kääntäminen, adaptaatio, kielipalveluala, käännösala

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin Originality Check -ohjelmalla.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 AIEMPI TUTKIMUS TRANSKREAATIOSTA	4
2.1 Transkreaation monitahoisuus	4
2.1.1 Transkreaatio ja runous	5
2.1.2 Transkreaatio ja multimodaaliset tekstit.....	6
2.1.3 Transkreaatio ja markkinointiala.....	7
2.3 Onko transkreaatio kääntämistä?	9
3 KÄSITEANALYYSI	11
3.1 Käsite, termi ja tarkoite	11
3.2 Käsiteanalyysi tutkijan työvälineenä	14
3.3 Erilaisia käsitetutkimuksen tyyppejä ja käsiteanalyysin malleja ..	16
3.4 Wilsonin käsiteanalyysimenetelmä.....	17
4 AINEISTON KUVAUS JA MENETELMÄ	20
5 KÄSITEANALYYSI TRANSKREAATIOSTA.....	24
5.1 Transkreaatio-käsite kielipalvelualan teksteissä	24
5.1.1 Malliesimerkki.....	24
5.1.2 Rajatapaus	26
5.1.3 Kuvitteellinen esimerkki	27
5.1.4 Käsitepiirteet ja lähikäsitteet	28
5.2 Transkreaatio-käsite käänntietieteessä	33
5.2.1 Malliesimerkki.....	33
5.2.2 Rajatapaus	35
5.2.3 Kuvitteellinen esimerkki	36
5.2.4 Käsitepiirteet ja lähikäsitteet	37
5.3 Vertailu kahden aineiston välillä.....	42

5.4 Kielenkäytön seuraukset	43
5.5 Yhteenvedo analyysistä.....	45
6 LOPUKSI.....	47
LÄHTEET	51
Tutkimusaineisto	51
Lähdekirjallisuus	52
ENGLISH SUMMARY	I
CONCEPT ANALYSIS OF TRANSCREATION	I
Introduction	i
Previous study on transcreation and the basics of concept analysis	ii
Research material and method	iv
Concept analysis of transcreation	vi
In conclusion	xi

1 JOHDANTO

Tutkielmani on käsiteanalyysi käsitteestä transkreaatio. Päädyin aiheeseeni kolmesta syystä. Ensinnäkin transkreaatio on vailla vakiintunutta määrittelyä (Pedersen 2017, 46–47; Gaballo 2012, 96), joten käsiteanalyysi aiheesta on tarpeen. Toiseksi transkreaatio on aiheena ajankohtainen. Vaikka terminä *transkreaatio* on ollut olemassa pitkään, käsite on ollut akateemisesti relevantti vasta suhteellisen vähän aikaa (Pedersen 2014, 58). Kolmanneksi minua kiinnostaa erityisesti vaikea ja luova kääntäminen, ja teinkin kandidaatintutkielmani sanaleikkien kääntämisestä kaunokirjallisuudessa. Luovuuteen laajasti yhdistetyn transkreaation (esim. Caimotto 2014, 161; Munday 2012, 280; Zanotti 2014, 110) tutkiminen tuntuikin luontevalta ja mielekkäältä jatkeelta tähän.

Tutkielmani edustaa laadullista tutkimusta. Laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus tarkoittaa yksinkertaistetusti ”aineiston (ja analyysin) muodon kuvau[sta]” (Eskola & Suoranta 1998). Näin se eroaa oleellisesti määrällisestä eli kvantitatiivisesta tutkimuksesta, joka taas keskittyy aineiston ja analyysin numeraaliseen kuvaamiseen. Laadullinen tutkimus ymmärretään yleensä suhteessa määrälliseen tutkimukseen. Laadullisen tutkimuksen aineisto on laadullinen eli käytännössä ei-numeerinen, ja aineisto on yleensä suhteellisen pieni ja harkinnanvaraisesti hankittu. Aineiston analyysi on laadullista, kun se on yksityiskohtaista mutta samalla huomioi tutkimuskohteen yhtymäkohdat laajemmin yhteiskuntaan. Laadullista tutkimusta voi tehdä ilman ennakkokäsityksiä tutkimuskohteesta tai hypoteesia. Tutkimuksessa tutkijan asema on vapaampi kvantitatiiviseen lähtöasetelmaan verrattuna, ja tutkimukseen saattaakin liittyä esimerkiksi subjektiivisuutta ja narratiivisuutta. (mt. mp.)

Nykypäivänä transkreaation keskeisimpiin tutkijoihin lukeutuvat muun muassa Daniel Pedersen, Viviana Gaballo, Carme Mangiron sekä Minako O’Hagan. Käsitteen historian kannalta tärkeää on mainita sanskritin tutkija Purushottam Lal, joka vuonna 1957 käytti termiä *transkreaatio* ensimmäisen kerran tiedeyhteisössä näytelmäadaptaatioistaan (Gaballo 2012, 97). Historiallisesti tärkeä rooli oli myös runoilija H. de Camposilla, joka vuonna 1969 kuvasi käsitteellä omaa kaunokirjallisuuden kääntämisstrategiaansa (Milton & Bandia 2009, 259 Gaballon mt. 97 mukaan).

Pedersen on tutkinut transkreaatiota sen markkinointikontekstissaan (2014; 2017) ja havainnut muun muassa, että mitä kääntäjän näkyvyyteen tulee, transkreaatio voidaan nähdä kääntämistä

aktiivisemmin esillä olevana toimintana (Pedersen 2017, 58). Gaballo (2012) taas on artikkelissaan tehnyt yhteenvetoa siitä, miten transkreaatio eri aihealueilla ymmärretään. Hän on katsauksensa perusteella tullut siihen päätelmään, että transkreaatio on holistista ja produktiivista kohdeyleisölle adaptoitua uudelleentulkintaa (mt. 110–111). Mangiron ja O’Hagan sen sijaan näkevät, että transkreaatiota voi olla muun muassa pelien lokalisointi, joka sallii kääntäjälle lähes äärimmäisen vapauden tehdä muutoksia ja poistoja (Mangiron & O’Hagan 2006, 20 O’Haganin 2009, 152 mukaan). Ylhäällä mainittu edustaa vain yhtä siivua transkreaation tutkimuksesta; aihetta on tutkittu lukuisista muistakin lähtökohdista.

Tutkielmani tavoite on yksinkertaisesti tuottaa ajankohtaista uutta tietoa *transkreaatio*-käsitteestä. Hypoteesia ei tutkielmassani ole. Tavoitteeni rajaamiseksi ja konkretisoinniksi olen laatinut seuraavat tutkimuskysymykset:

- 1) Miten transkreaation käsite ymmärretään kielipalvelualalla?
- 2) Miten transkreaation käsite ymmärretään käännöstieteessä?

Aineistoni tutkimuksessa koostuu yhdeksästä harkinnanvaraisesti valitusta markkinointihenkilöstä kielipalvelualan tekstistä ja yhdeksästä käännöstieteellisestä julkaisusta (n=18). Kielipalveluja tarjoavien toimijoiden tekstit ovat yleisesti kielipalvelujen internetsivuja, joissa transkreaatio määritellään tai sitä kuvaillaan. Nämä lähteet hankin yksinomaan Googlea käyttämällä. Käännöstieteellisen aineiston taas hankin kolmen eri akateemiseen tarkoitukseen luodun hakupalvelun avulla (Andor, Benjamins Translation Studies Bibliography ja Google Scholar). Tässä aineistossa mukaanottokriteereinä olivat muun muassa tuore julkaisuvuosi ja riittävä fokus transkreaatiossa.

Tutkielmassani käytän Wilsonin alkuperäistä käsiteanalyysimenetelmää, joka on 1960-luvulta. Käsiteanalyysi on terminologisista menetelmistä tärkein (Nuopponen 2003, 14). Käsitteiden analysointi liittyy kaikkeen tutkimukseen. Sitä tarvitaan jokaisella tieteenalalla, koska se auttaa kehittämään käsitteistöä ja teoriaa. (Puusa 2008, 37.)

Käsitetutkimuksessa keskiössä on käsite, termi ja tarkoite. Nämä ovat jokainen oma käsitteensä eikä niitä pitäisi sekoittaa. Lyhyesti selitettynä tarkoite on konkreettinen tai abstrakti todellisuudessa esiintyvä asia tai ilmiö, joita ihmiset jäsentävät mielessään käsitteiksi (Tekniikan sanastokeskus 1988, 24; Takala & Lämsä 2001, 383). Käsite on käsitepiirteistä

rakentuva tiedollinen kokonaisuus (Sanastokeskus 2006, 10) ja termi on käsitteen kielellinen nimitys (Tekniikan sanastokeskus 1988, 70).

Wilsonin käsiteanalyysimenetelmästä olen sisällyttänyt tutkielmaani seuraavat vaiheet: malliesimerkki, rajatapaus, kuvitteellinen esimerkki ja niin sanottujen kielenkäytön seurausten tarkastelu. Menetelmä on tarkoitettu luotaamaan tarkastelun kohteena olevan käsitteen ominaispiirteitä ja kriittisiä käsitepiirteitä. Käytän tutkielmassani *ominaispiirrettä* ja *käsitepiirrettä* synonyymeinä. Ne tarkoittavat piirrettä, joka yleisesti yhdistetään käsitteeseen. *Kriittinen käsitepiirre* (käytetään myös termiä *erottava piirre*) erottaa käsitteen lähikäsitteistään. Käytännössä sovelsin Wilsonin käsiteanalyysimenetelmää aineistoon niin, että luin sen huolella läpi tehden siitä muistiinpanoja. Tässä vaiheessa tärkeimpänä työkaluna minulla oli taulukko, johon kirjasin käsitteeseen aineistolähteissäni liitettyjä ominaispiirteitä. Lopuksi tein taulukkojen ja muistiinpanojen pohjalta raportin löydöksistäni.

Tässä kappaleessa esittelen, miten tutkielmani rakentuu. Johdannon jälkeen teen teoreettisen katsauksen, joka on kaksiosainen. Ensin teen tieteellistä synteesiä siitä, miten transkreaatiota on tutkittu tähän asti. Luku on jaettu yleiseen käsitteen avaamiseen sekä tarkempaan katsaukseen transkreaatiosta eri konteksteissa, esimerkiksi liittyen runouteen tai multimodaalisuuteen. Toinen teorialuku keskittyy itse menetelmään eli käsiteanalyysiin. Avaan siinä tutkielman kannalta oleelliset terminologiset käsitteet sekä selitän, mistä käsiteanalyysissä yleisesti ja Wilsonin menetelmässä spesifimmin on kyse. Tämän jälkeen esittelen aineiston ja menetelmän tarkemmin. Analyysiosuus käsittää aineiston pohjalta tekemäni *transkreaatio*-käsitteen analyysin ja se on kolmiosainen. Ensiksi kirjaan ja selitän markkinointiaiheisista teksteistä saadut löydökset, jonka jälkeen teen saman käännytieteellisten julkaisujen osalta. Kolmannessa vaiheessa vertailen tuloksia, annan oman suositukseni *transkreaatio*-käsitteen käyttötavasta sekä teen analyysin yhteenvedon. Viimeisessä luvussa teen johtopäätökset tutkimuksesta, tarkastelen tutkielmaani kriittisesti ja annan ehdotuksia jatkotutkimukselle.

2 AIEMPI TUTKIMUS TRANSKREAATIOSTA

2.1 Transkreaation monitahoisuus

Seuraavissa luvuissa keskityn antamaan tiivistetyn kuvan siitä, miten käänntöstiede on tähän asti mieltänyt transkreaation käsitteen. Avaan myös kääntämisen, lokalisaation sekä adaptaation käsitteitä, sillä ne ovat transkreaation lähikäsitteitä.

Englanninkielinen termi “transcreation” on yhdistelmä sanoista “translation” (kääntäminen) ja “creation” (luominen) (Gaballo 2012, 95; Pedersen 2014, 57). Muun muassa transkreaation ja adaptaation eroja luotaavassa artikkelissaan Viviana Gaballo (2012, 96) osoittaa, että terminä ja käsitteenä transkreaatio on ollut aina muutoksessa ja elää edelleen. Todistettusti transkreaatio-termiä käytti ensimmäisen kerran eräs intialainen sanskritin tutkija Perushottam Lal vuonna 1957. Hän käytti termiä tuottamistaan klassisten intialaisten näytelmien adaptaatioista, jotka ilmensivät alkuperäisten teosten elinvoimaisuutta ja rikkautta. (Gaballo 2012, 96–97.) Myöhemmin 1969 käsitettä käytti brasilialainen runoilija H. de Campos kuvatessaan eräänlaista luovaa ekvivalenssiin eli vastaavuuteen perustuvaa kaunokirjallista kääntämisstrategiaa, jossa runouden konventioiden hyödyntämisellä on iso rooli (Milton & Bandia 2009, 259 Gaballon mt. 97 mukaan).

Transkreaatiota markkinointialan näkökulmasta tutkinut Daniel Pedersen (2014, 57) kertoo, että transkreaatiosta on puhuttu vuosikymmeniä, mutta akateemisen kiinnostuksen kohteena se on ollut vasta suhteellisen vähän aikaa. Kyseessä on nykyisellään etenkin tiettyyn ammatilliseen palveluun yhdistetty käsite. Transkreaatiosta puhutaan erityisesti, kun mainostai markkinointiteksti muokataan sopivaksi uudelle kohderyhmälle toisessa kulttuurissa. (Pedersen 2014, 57–58.)

Transkreaation rajaaminen puhtaasti markkinointikontekstiin on kuitenkin ongelmallista, sillä käänntöstieteissä termillä ”transkreaatio” voidaan myös viitata muuhunkin luovaan kääntämiseen kuten esimerkiksi runojen (Caimotto 2014, 161) tai kuvakirjojen (Ketola 2018) kääntämiseen. Serenella Zanotti (2014, 110) taas painottaa transkreaation yhteyttä luovuuteen dubbaus-näkökulmasta. Myös videopelien lokalisointi, joka on kasvava ja luovuutta vaativa kääntämisen laji, yhdistetään usein transkreaatio-käsitteeseen (Munday 2012, 280; Gaballo 2012, 106)

Nämä tulkinnat paljastavat, että transkreaatio ainakin sivuaa vahvasti luovaa kääntämistä – jos se ei suoraan ole synonyymi sille. Transkreaatio-keskustelussa markkinointi aihealueena nousee silti vahvimmin esille, vaikka käänntstiede ei transkreaatiota siihen yksinomaan liitäkään. Seuraavissa alaluvuissa syvennyn avaamaan sitä, miten käänntstiede on tähän asti ymmärtänyt transkreaation aihepiireissä runous, multimodaalisuus ja markkinointiala.

2.1.1 Transkreaatio ja runous

Usein ajatellaan, että runoja ei vain käännetä vaan ne luodaan uudelleen, mikä liittyy runojen kääntämisen suoraan transkreaatio-termin etymologiaan. Runojen kääntämistä pidetään yleisesti erittäin hankalana. Gaballo (2012, 111) toteaa artikkelinsa lopussa, että transkreaation voidaan katsoa vastaavan ”ei-käännettävissä olevan” tekstin asettamaan haasteeseen, vaikka toisaalta transkreaatio on holistinen tekniikka, joka potentiaalisesti sallii kaikenlaisten käänntstrategioiden käytön. Gaballo (mt. 110–111) erottaa transkreaation lähikäsitteistään vetoamalla sen produktiivisuuteen eli kykyyn tuottaa ennennäkemättömiä kielen aineksia. Hän määrittelee transkreaation kielen sisäisenä tai kielten välisenä alkuperäistekstin uudelleentulkintana, joka on mukautettu kohdekulttuuriselle lukijalle/yleisölle. Transkreaatio edellyttää kääntäjältä uusien käsitteellisten, kielellisten ja kulttuuristen rakenteiden keksimistä. (Gaballo mt. 111.)

Esimerkkinä yhdenlaisesta transkreaatiosta Gaballo (2012, 105) esittelee artikkelissaan australialaisen John Tranterin kielen sisäiset runomuunnelmat. Adaptaationsa Tranter on rakentanut säilyttämällä alkuperäisestä runosta sen jokaisen säkeen viimeisen sanan sekä näiden säkeiden pituuden että määrän. Lopputulos on nerokas ja vivahteinen mutta alkuperäisestä ratkaisevasti eroava runomuunnelma. (Gaballo 2012, 105–106.)

Jos transkreaatio ymmärretään luovana prosessina, jonka lopputuloksena syntyy alkuperäiseen tekstiin vain tietyssä määrin pohjautuva adaptaatio, runojen kääntämisen voi hyvinkin nähdä edustavan transkreaatiota. Toisaalta asiaa mutkistaa kysymys siitä, onko adaptaatio ylipäätään käännt eli kääntämisen lopputulos (ks. Munday 2012, 9). Peter Newmark näkee adaptaation vapaimpana mahdollisena kääntämisen muotona, jonka vastakohtana on sanasta sanaan kääntäminen (Newmark 1995, 45 Gaballon 2012, 103 mukaan).

2.1.2 Transkreaatio ja multimodaaliset tekstit

Multimodaaliset tekstit ovat tekstejä, jotka viestivät tekstin lisäksi ei-verbaalisesti esimerkiksi kuvan tai äänen kautta. Esimerkiksi elokuvia, sarjakuvia ja kuvakirjoja voidaan pitää luonteeltaan multimodaalisina. Muun muassa Anne Ketola (2018, 127–143) ja Riitta Oittinen (2020) ovat tutkineet kuvakirjojen kääntämistä transkreaation näkökulmasta.

Kuvakirjojen kääntämisessä kääntäjän on otettava huomioon kuvan merkitys; toisinaan kuva auttaa kääntämistä ja toisinaan vaikeuttaa sitä. Kuten runouden kääntämisessä, kuvakirjan kääntäjältä vaaditaan luovuutta, koska kuvissa voi piillä esimerkiksi sanaleikkejä tai kulttuurillisia viittauksia, jotka on huomioitava. Taas, kuten runouden kääntämisessä, ratkaisuna kuvakirjan kääntäjä saattaa joutua luomaan osittain uuden tekstin tai tarinan. Kenties juuri tämä piirre yhdistää kuvakirjojen kääntämisen transkreaatioon parhaiten. Transkreaation nimittäin voidaan nähdä edellyttävän sujuvuutta, joustavuutta, omaperäisyyttä sekä uusien maailmojen kuvittelemista (Gaballo 2012, 111).

Kuvakirjojen ohella myös videopelit ovat multimodaalisia tekstejä, joiden lokalisoinnin moni tutkija liittää transkreaatioon (Gaballo 2012, 106). *Transkreaation* tavoin *lokalisointikin* on suhteellisen epämääräinen käsite. Transkreaatio tuonee monella mieleen lokalisoinnin, ja käännytieteessä transkreaatio onkin usein liitetty lokalisointiin (Pedersen 2014, 64). Yksi Pedersenin artikkelissa oleva määritelmä toteaa jopa suoraan transkreaation olevan lokalisoinnin alalaji (Pedersen 2014, 61).

Yleisesti lokalisointiala mieltää lokalisoinnin yläkäsitteenä ja kääntämisen sen alakäsitteenä, eli toisin sanoen lokalisointi pitää sisällään kääntämisen (Munday 2012, 281). Ohessa Mundayn (mt. mp.) teoksessaan *Introducing Translation Studies: Theories and Applications* esittelemä alan määritelmä lokalisoinnille: ”lokalisoinnissa tuotteesta tehdään kielellisesti ja kulttuurisesti sopiva toimitettavaksi kohdemaahan, jossa sitä myydään ja käytetään”. John Benjamins Publishing Company:n (2020) mukaan lokalisointi tarkoittaa ”digitaalisen sisällön kielellistä ja kulttuurista sopeuttamista kohdemaan vaatimuksiin”.

Videopelien lokalisointiin kuuluu miltei ääretön vapaus muokata, poistaa ja jopa lisätä elementtejä, jotta saavutetaan alkuperäisen pelin tuntu sekä aito pelitunnelma. Videopelien

lokalisoinnissa skopos¹ on säilyttää alkuperäisen pelin tuntu ilman, että lopputuote vaikuttaa vieraalta kohdekulttuurissa. Samalla hylätään ajatus, että alkuperäiselle teokselle on oltava uskollinen. Pelien lokalisatio ei ole pelkkää kääntämistä, vaan kyse on transkreaatiosta. (Mangiron & O'Hagan 2006, Gaballon 2012, 106 mukaan.)

2.1.3 Transkreaatio ja markkinointiala

Transkreaatiota tutkineista käännöstieteilijöistä etenkin Daniel Pedersen on tarkastellut sitä markkinointinäkökulmasta (esim. Pedersen 2014; Pedersen 2017). Markkinointialaan kuuluu erityisesti monenkirjavien mainostekstien mukauttaminen yhdestä kielestä ja kulttuurista toiseen kieleen ja kulttuuriin. Markkinointiala katsoo transkreaation palvelevan yrityksen brändin tarpeita, ja transkreaatiota pidetäänkin enemmän ammatillisena toimintana kuin akateemisena käsitteenä (Pedersen 2014, 58).

Transkreaation määritelmiin markkinointialalla keskittyneessä artikkelissaan ”Exploring the concept of transcreation as ’more than translation?’” Pedersen (2014) esittelee kuusi toimialan omaa määritelmää transkreaatiolle. Useimmat näistä määritelmistä katsovat transkreaation kääntämisestä erilliseksi toiminnaksi (mt. 60). Alla esittelen näistä määritelmistä yhden, joka on mielestäni tyypillisimpiä markkinointialan omia määritelmiä käsitteelle:

“(Example 5): Alpha CRC features a dedicated marketing transcreation team which can recreate your marketing and advertising texts in a new language, rather than just translating the source version.”

”(Esimerkki 5): Alpha CRC:n palveluihin kuuluu markkinointihenkinen asialleen omistautunut transkreaatio-tiimi, joka ei pelkästään käännä, vaan luo markkinointi- ja mainostekstisi uudelleen toisella kielellä.” (Pedersen 2014, 61 [oma käänös²])

Yhteenvetona kaikista Pedersenin esittelemistä määritelmistä on helppo sanoa, että ne korostavat erityisesti luovuutta, markkinointistrategiaa, brändiä, kielellä leikittelyä ja vaikuttavuutta. Lisäksi useat määritelmät antavat ylhäällä olevan esimerkin tavoin ymmärtää,

---

¹ Skopos tarkoittaa yksinkertaista kääntämisen tarkoitusta. Skopos on tekninen termi, joka on Hans. J. Vermeerin vuonna 1970 esittämän skoposteorian pohjana. Skoposteoria lukeutuu funktionaalisiin käännösteorioihin.

² Kaikki tutkielman käännökset ovat omiani.

että nyt puhutaan jostakin paremmasta ja nerokkaammasta kuin ”pelkkä” kääntäminen (mt. 59–61).

Alan omien määritelmien tarkastelun lisäksi Pedersen (2017) on tutkinut transkreaatiota myös etnografisesti³. Taustana tutkimukselleen Pedersen (mt. 46–47) huomauttaa, että viime vuosina transkreaatio on kasvattanut yhtä enemmän suosiotaan markkinoinnin ja mainonnan aloilla ja että transkreaatio-palveluja tarjoavien yritysten määrä on nousussa. Tutkimuksessa Pedersen sai selville muun muassa, että transkreaatio-palveluja tarjoava TagLine-yritys viittaa transkreaatioita tuottaviin työntekijöihinsä nimityksillä ”copywriter”, ”copyeditor” tai ”transcreator” (Pedersen 2017, 51). Näistä kaksi ensimmäistä termiä kääntyvät huonosti suomen kielelle, mutta termit tarkoittavat käytännössä mainosmateriaalien laatimista tai muokkausta. Transkreaatio-palvelujen tuottamisen katsotaankin edellyttävän jossakin määrin ”design”- eli suunnittelu/sommittelutaitoja (mt. 57).

Yksi mielestäni Pedersenin tutkimuksen merkittävimpiä havaintoja oli, että transkreaatiossa näyttäisi korostuvan se, että useat eri tahot ovat mukana transkreaatioiden luomisessa⁴. Transkreaatioiden tuottamisessa on usein apuna muita yritykseen kuuluvia henkilöitä, joilta pääasiallinen kääntäjä voi saada esimerkiksi vinkkejä, vaikka nämä henkilöt eivät olisikaan ensisijaisesti vastuussa transkreaation laaduntarkkailusta. Työ-ympäristöllä on siis suurta vaikutusta. Transkreaatio-prosessin viimeisessä vaiheessa asiakas saa yleensä kahdesta kolmeen ehdotusta potentiaalisista transkreaatioista. Asiakkaan vuorovaikutuksella projektissa voi olla sekä positiivisia että negatiivisia vaikutuksia tuotokseen. (Pedersen 2017, 53–57.)

Tutkimus otti myös kantaa kysymykseen kääntäjän näkyvyydestä. Kääntäjät nähdään joskus näkymättöminä ja lähinnä toisten tahojen alaisuudessa työskentelevinä (Simeoni 1998, 12 Pedersenin 2017, 58 mukaan). Kenttätyöstä saamansa kokemuksen perusteella Pedersenin mukaan transkreaatio on mahdollista mieltää tästä poiketen aktiivisempänä toimintana (Pedersen 2017, 58).

---

³ Etnografisessa tutkimusasetelmassa tarkoitus on tutkia ihmisiä näiden tavallisessa ympäristössään tai sitä, miten ryhmään kuuluvat mieltävät ympäristönsä tai toimintansa (Jyväskylän yliopisto 2015)

⁴ Kääntäminen toki yleisestikin vaatii usein aktiivista yhteistyötä esimerkiksi kääntäjän ja toimeksiantajan välillä, mutta Pedersenin tutkimuksessa useiden tahojen vuorovaikutus transkreaatioiden tuottamisen takana korostui erityisesti.

2.3 Onko transkreaatio kääntämistä?

Yksi kiinnostava ja kiistelty kysymys on, onko transkreaatio kääntämisen alalaji, eli toisin sanoen onko transkreaatio yhdenlaista kääntämistä. Kuten lokalisaation kohdalla ylempänä, tämä keskustelu on luontevinta avata määrittelemällä kääntäminen.

Roman Jakobson jakoi kääntämisen kolmeen osaan käännöstieteelle tärkeässä artikkelissaan ”On linguistic aspects of translation” (1959). Ensinnäkin on intralinguaalista eli kiellensisäistä kääntämistä, jossa kääntäminen tapahtuu eri kielenaineisten käytöllä saman kielen sisällä. Toiseksi on interlinguaalista eli kielten välistä kääntämistä. Interlinguaalinen kääntäminen perustuu kielenaineisten uudelleentulkintaan käyttämällä toista kieltä. Viimeisenä Jakobson puhuu intersemioottisesta eli merkkijärjestelmien välisestä kääntämisestä, jossa verbaalinen teksti tulkitaan käyttämällä ei-verbaalisia merkkisysteemejä. (Jakobson 1959.) Esimerkkinä intersemioottisesta käännöksestä Munday (2012, 9) antaa tapauksen, jossa kirjoitettu teksti muutetaan esimerkiksi musikaaliksi, elokuvaksi tai maalaukseksi.

Munday (2012, 9) pitää relevanttina kysymystä siitä, miten kääntäminen eroaa transkreaatiosta (tai lokalisaatiosta sekä adaptaatiosta). Transkreaatio-palvelujen tarjoajat puhuvat usein transkreaatiosta kääntämisestä erillisenä toimintana, joka vaatii erityistä luovuutta (Gaballo 2012, 99–102). Kirjallisesti dokumentoidussa Yves Gambierin ja Jeremy Mundayn välisessä dialogissa, joka keskittyi transkreaatioon ja siihen, miten se vaikuttaa käännösalaan, Munday (2014) kuitenkin huomauttaa, että myös kääntäjät tarvitsevat luovuutta. Lisäksi monet alan yritykset markkinoivat transkreaatio-palveluitaan teemoilla, joita käännöstieteessä tarkastellaan jo esimerkiksi skoposteorian alla (Munday 2014, 20). Sekä Munday että Gambier käsittävätkin transkreaation yhdenlaisena kääntämisenä (mt.). Samanlaisiin tulkintoihin on päätyneet Pedersenkin (2014, 63).

Vaikka transkreaatiota ei ole tutkittu vielä erityisen paljon, mainosten kääntämisestä löytyy runsaasti akateemista tietoa. Jos transkreaatio ymmärretään sen markkinointikontekstissa, käsite on hyvin lähellä mainosten kääntämistä sikäli, että molemmissa: 1. pyritään vaikuttamaan potentiaaliseen asiakkaaseen, 2. huomioidaan kulttuurien erilaisuus ja 3. vaalitaan brändin esilläoloa kohdemarkkinoilla. Kohdekeskeinen kääntäminen yleisesti voidaan helposti liittää transkreaatioon. (Pedersen 2014, 67–69.) Ylipäätään englanninkielinen termi ”copy-writing”, jonka yhteydessä alan palveluntarjoajat puhuvat monesti transkreaatiosta (Pedersen 2017, 51), kääntyy suomeksi ehkä parhaiten ”mainostekstien laatimiseksi”. Näin

ajatellessa ero mainosten kääntämisen ja markkinointiin tähtäävän transkreaation välillä muuttuu hyvin nopeasti hyvin häilyväksi.

3 KÄSITEANALYYSI

3.1 Käsite, termi ja tarkoite

Käsitteiden analysointi lukeutuu yhdeksi sanastotyön eli terminologian osaksi (Nuopponen 2003, 18; Nuopponen 2010, 5; Sanastokeskus 2006, 6). Sanastotyössä ”käsiteanalyysi” mainitaan tai määritellään sellaisenaan harvoin, mutta sanastotyön katsotaan silti oleellisesti pohjautuvan siihen, sillä käsite on sanastotyön keskiössä (Nuopponen 2010, 5). Sen sijaan sanastotyössä käsiteanalyysistä puhutaan usein ”terminologisena käsiteanalyysinä”, ”systemaattisena käsiteanalyysinä” ja ”terminologisena analyysinä” (mt. mp. [oma käänös]).

Sanastotyötä tekee erityisesti kolme ryhmää: erikoisalojen asiantuntijat, terminologit eli toiselta nimitykseltään sanastotyöntekijät ja kääntäjät, joiden opinnot tavallisesti käsittävät erilaisten pienehköjen sanastojen ja termipankkien laatimista (Nuopponen 2003, 18). Käsiteanalyysin selittäminen on näin ollen mielekästä aloittaa sanastotyön peruskäsitteistä. Terminologiassa keskiössä on tarkoite, käsite ja termi.

Tarkoite tarkoittaa ympäristössämme olevia konkreettisia ja abstrakteja asioita kuten ihmisiä ja esineitä tai tapahtumia ja prosesseja (Tekniikan sanastokeskus 1988, 24.). Tarkoitteet voivat olla myös kuvitteellisia, esimerkiksi taikaolentoja (Sanastokeskus 2006, 10). Ihmisille on luontevaa jäsentää ja luokitella tarkoitteita, minkä seurauksena ihmiset muodostavat niistä abstrakteja ajatuskokonaisuuksia eli käsitteitä (Tekniikan sanastokeskus 1988, 24; Takala & Lämsä 2001, 383).

Käsite voidaan määritellä käsitepiirteiden ainutlaatuisesta yhdistelmästä rakentuvaksi tiedolliseksi kokonaisuudeksi (Sanastokeskus 2006, 10). Käsitteiden analysointi pohjautuu sanastotyössä käsitepiirteisiin ja käsitteiden välisten suhteiden kartoittamiseen. Käsitepiirre tarkoittaa tarkoitteen havaittavissa tai mitattavissa olevaa ominaisuutta tai piirrettä, joka yleisesti yhdistetään tarkoitteeseen. Käsitepiirteitä tarvitaan esimerkiksi kun käsitteitä luonnehditaan, rajataan, erotetaan (toisistaan) tai kun laaditaan määritelmiä. (Tekniikan sanastokeskus 1988, 26.) Määritelmät eivät luetteloikaikkia käsitteen käsitepiirteitä, vaan lähinnä olennaiset tai erottavat piirteet, jotka siis erottavat käsitteen toisista käsitteistä (Sanastokeskus 2006, 6). Näin määritelmä ei vain erottele käsitteitä, vaan määrittää ne

suhteessa toisiinsa. Ihanteellisesti se on laadittu kielellisesti selkeästi sekä kohderyhmänsä huomioiden. (Tekniikan sanastokeskus 1988, 41.) Viestinnässä käsitteellä on arvoa vain, jos sillä on nimi tai symboli kuten vaikka termi (mt., 24).

Termi voi olla yksittäinen sana tai sanaliitto, ja siinä voi olla mukana esimerkiksi numeroita ja tunnuksia (Tekniikan sanastokeskus 1988, 70). Termejä käytetään erityisesti erikoisalojen viestinnässä (Nuopponen 2003, 16). Termit eivät ole vain käsitteiden kielellisiä tunnuksia, vaan ne ovat yhteydessä käsitteisiin luokiteltavissa olevilla suhteilla (Tekniikan sanastokeskus 1988, 70). Näistä suhteista esittelen alla lyhyesti synonymian, polysemian, homonymian ja monosemian. Mielestäni näistä etenkin jälkimäinen eli monosemia on tärkeä avata tutkielmani kontekstissa, vaikka se ei kenties olekaan termin ja käsitteen suhteena yhtä tunnettu kuin edeltävät kolme suhdetta.

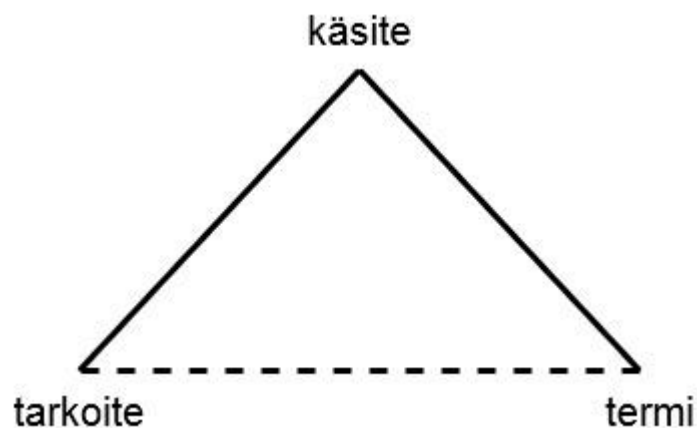
Synonymialla tarkoitetaan sitä, että useampi termi viittaa täysin identtiseen käsitteeseen. Polysemiassa puolestaan termi vastaa useampaa erilaista käsitettä, jotka kuitenkin liittyvät jollakin tavalla toisiinsa, esimerkiksi kielikuvan kautta. Esimerkiksi *päällä* voidaan viitata kehonosaan tai työkalun kärkeen, mikä tekee termistä polyseemisen. (Tekniikan sanastokeskus 1988, 71.) Kun sama termi tarkoittaa kahta tai useampaa toisiinsa liittymätöntä käsitettä, puhutaan homonymiasta. Etenkin homonymia voi tuottaa ongelmia ammattikielen termistössä. (Tekniikan sanastokeskus 1988, 73.) Viimeisenä havainnollistavana esimerkkinä termin ja käsitteen suhteesta esittelen monosemian, joka tarkoittaa sitä, että ”[...]termi vastaa vain yhtä käsitettä ja vastaavasti tätä käsitettä vastaa vain yksi termi” (Tekniikan sanastokeskus 1988, 70). Onkin helppo nähdä, miten tällainen on ihanne sanastollisessa standardisoinnissa (mt. mp.) ja toisaalta miten sen puute voi olla syy käsiteanalyysiin ryhtymiseen.

Käsite, termi ja tarkoite liittyvät toinen toisiinsa tavalla, jota yleensä kuvataan niin sanotulla Ogdenin ja Richardsin kolmiolla. (Tekniikan sanastokeskus 1988, 24.)⁵ Kolmio tunnetaan myös semanttisena kolmiona tai semioottisena kolmiona.

---

⁵ Kolmio on alkujaan tutkijoiden Charles Kay Ogdenin ja Ivor Armstrong Richardsin teoksesta *The Meaning of Meaning* (1923).

Kuvio 1. Ogdenin ja Richardsin kolmio

Kolmio havainnollistaa, että käsite on tarkoitteesta ajattelun avulla johdettu mielikuva ja että termi puolestaan on käsitteen sopimuksenvarainen nimitys (Tekniikan sanastokeskus 1988, 24). Sahalaidalla merkityn kolmion alimman sivun voidaan katsoa merkitsevän sitä, että termi liittyy tarkoitteeseen vain epäsuoraan, nimittäin käsitteen kautta. Soveltavassa terminologiassa käytössä on myös määritelmän sisältävä semioottisen kolmion muunnelmä, joka tunnetaan tetraedrimallina (mt. mp.).

Käsitteet eivät ole olemassa tyhjiössä, vaan suhteessa toisiin käsitteisiin. Näiden suhteiden selvittäminen on yksi käsiteanalyysin tehtävistä (Sanastokeskus 2006, 6). Käsitteet voidaan erotella lähikäsitteistään erottavien käsitepiirteiden (käytetään myös nimitystä kriittinen käsitepiirre) ansiosta (mt. 11). Toisin kuin pääkäsitteen tavalliset käsitepiirteet, kriittinen käsitepiirre on siis kriittinen aina suhteessa johonkin toiseen käsitteeseen. Näin ollen se mitkä käsitteen ominaispiirreet mielletään kriittisiksi määräytyy tarkasteltavan käsitejärjestelmän mukaan (mt. 19).

Käsiteanalyysissä erotellaan usein kolme käsitesuhdetta: hierarkkinen suhde, koostumussuhde ja funktiosuhde, joista jokainen on kuvattavissa graafisesti. Hierarkkisesta suhteesta puhutaan, kun kuvaillaan suhdetta yleisemmän yläkäsitteen ja tiukemmin rajatun alakäsitteen välillä. Alakäsite erottuu yläkäsitteestä siten, että siinä on jokaisen yläkäsitteen piirteen lisäksi ainakin yksi lisäpiirre. Alakäsite voidaankin nähdä yläkäsitteen ”erikoistapauksena”. (mt. 6.) Koostumussuhde puolestaan tarkoittaa suhdetta, jossa alakäsitteet muodostavat yläkäsitteenä olevan kokonaisuuden. Se eroaa hierarkkisesta suhteesta myös esimerkiksi siten, että siinä

alakäsite ei sisällä yläkäsitteensä piirteitä eikä siksi koostumussuhteen alakäsitettä voida mieltää tietynlaisena, spesifimpänä versiona yläkäsitteestään. (mt. 6.) Funktiosuhteet ovat sekalainen joukko käsitesuhteita, joissa käsitteiden suhteet voivat perustua muun muassa ajallisuuteen, paikallisuuteen, alkuperään, syyhyn ja seuraukseen sekä toiminnallisuuteen. (mt. 6.) Käsitejärjestelmät ovat yleensä moniulotteisia, jolloin niissä on usealla eri tasolla eri alakäsitevalikoimia. Käsitejärjestelmät ovat lisäksi monesti sekakoosteisia eli sama käsitejärjestelmä sisältää eri käsitesuhdetyyppisiä. (mt. 6.)

3.2 Käsiteanalyysi tutkijan työvälineenä

Artikkelissaan ”Käsiteanalyysi tutkimusmenetelmänä” Anu Puusa (2008, 37) havainnoi, että kaikkeen tutkimukseen liittyy käsitteiden analysointia. Käsiteanalyysi on oleellisin sanastotyön työmenetelmä. Siinä selvitetään käsitteen ydinsisältö, käsitteen suhteet muihin käsitteisiin ja näistä suhteista johdettavat käsitejärjestelmät. Käsiteanalyysiä tarvitaan määritelmän laatimiseen sekä termin muodostamiseen. (Sanastokeskus 2006, 6.) Tieteenaloilla käsiteanalyysiä tarvitaan käsitteistön ja teorian kehittämiseen. Tutkijoille käsitteillä on suuri merkitys, sillä kaikki tutkimus perustuu käsitteisiin. Käsiteanalyysin avulla voidaan systemaattisesti selvittää käsitteen kriittiset ominaispiirteet, joiden hallitseminen on oleellista ilmiön luonteen ja käsitteen eri merkitysten ymmärtämiseksi. (Puusa 2008, 37–38.)

Vaikka käsiteanalyysimenetelmiä on erilaisia, yleisesti niiden voidaan nähdä noudattavan hermeneuttisen kehän periaatetta. Hermeneuttisella kehällä tarkoitetaan sitä, että analyysissä tutkimusvaiheet kytkeytyvät toisiinsa ja tutkija joutuu usein palaamaan aiempiin vaiheisiin. (Nuopponen 2010, 7.)

Yksi käsitteiden käyttöä monimutkaistava seikka on, että yksi käsite voi kuvata useita eri ilmiöitä. Jos tämä monitulkintaisuus koetaan ongelmaksi esimerkiksi tieteessä tai työympäristössä, käsiteanalyysi tarjoaa hyvän keinon yhtenäistää käsitteiden merkityksiä. Käsiteanalyysin tavoitteena voikin olla esimerkiksi käsitteelle yhdenmukaisen määrittelyn aikaansaanti, jotta eri tutkijat pystyvät kommunikoimaan ilmiöstä täsmällisesti (Puusa 2008, 38). Metodien avulla voidaan nimittäin luoda normi käsitteen käytölle ja ikään kuin sitoa se yhteen merkityksineen (Hirsijärvi, Remes ja Sajavaara (1997) Puusan 2008, 37 mukaan). Toisaalta vaikka unohdettaisiin tavoite yhtenäistää jonkin tietyn käsitteen käyttö (kuten transkreaatio), käsitteen eri käyttö- ja ymmärrystapojen selvittäminen on joka tapauksessa

hyödyllistä. Sen ansiosta ymmärrämme, mistä lähtökohdista muut toimijat kuten eri tutkijat käyttävät käsitettä eli mitä he sillä tarkoittavat (Puusa 2008, 38). Näin ollen käsiteanalyysiä voidaan käyttää esimerkiksi sen selvittämiseen, miten käsitteiden käyttö arkikielessä ja tieteen parissa eroaa (Wilson 1969; Nunnally 1978; Walker ja Avant 1993; Puusa 2005 Puusan 2008, 39 mukaan).

Käsiteanalyysiin liittyy tarve ymmärtää käsitteen suhteita sen lähikäsitteisiin. Jussi Saarinen (2015) huomauttaa, että käsiteanalyysin tueksi on hyvä laatia käsite- tai miellekartta, joka auttaa visualisoimaan hierarkkisesti käsitteen merkityksiä ja siihen vertautuvia lähikäsitteitä. Miellekartta voi tuottaa parempaa ymmärrystä käsitteestä avaamalla uusia kiinnostavia näkökulmia ja kysymyksiä siitä (mt.) Miellekartan lisäksi terminologisessa työssä käytetään havainnollistamistarkoituksessa usein myös ns. semanttista kolmiota, jonka voidaan ajatella toimivan terminologian perustana (Nuopponen 2003, 16). Lyhyesti tässä kolmiossa yhdistyy käsite, termi ja tarkoite mielekkäästi visuaalisena kokonaisuutena, jota avaan tarkemmin edeltävässä luvussa.

Tutkijat ovat erimielisiä siitä, tarkoittaako käsiteanalyysi samaa kuin käsitetutkimus vai onko käsitetutkimus laajempi aihe kuin käsiteanalyysi (käsitetutkimukseen voidaan katsoa liittyvän se, että tutkitaan erilaisia sosiaalisen todellisuuden ilmiöitä, joita käsitteen erilaiset merkitykset tutkimuksissa tuottavat) (Puusa 2008, 38). Toisaalta käsiteanalyysiäkin voi tehdä eri lähestymistapojen kautta. Nuopponen (2003, 19) erottelee kolme tutkimustapaa:

1. Todellisten maailmassa olevien ilmiöiden eli tarkoitteiden tarkastelu.
2. Abstraktien käsitteiden tutkiminen esimerkiksi tavoitteena jäsentää niitä paremmin.
3. Keskittyminen termeihin, eli käsitteiden kielellisiin ilmaisutapoihin, jotta voidaan esimerkiksi laajentaa ymmärrystä niiden historiasta ja konnotaatioista.

Käsiteanalyysi on ennen kaikkea tutkimusmetodi (Ahonen & Kallio 2002, Puusan 2008, 38 mukaan). Käsitteiden tutkimus voi olla empiirisen tutkimuksen osa tai kokonaan oma tutkimuksensa (Tamminen 1993, Puusan 2008, 38 mukaan). Jos käsitetutkimus muodostaa itsenäisen tutkimuksen, siinä metodin ydinosa on käsitteiden analyysi (Puusa 2008, 38). Tämä on se tutkimustyyppi, jota omakin käsiteanalyysini transkreaatiosta edustaa.

3.3 Erilaisia käsitetutkimuksen tyyppejä ja käsiteanalyysin malleja

Artikkelissaan ”Tulkitseva käsitetutkimus” Takala & Lämsä (2004) jakavat käsitetutkimuksen kahteen haraan: ”perinteinen käsiteanalyysi” ja ”tulkitseva käsitetutkimus”. Ryhmittelyään ”käsiteanalyyttiseen ja tulkitsevaan käsitetutkimukseen” he perustelevat sillä, että käsitetutkimusta voidaan tehdä erilaisin tieteellisin taustaoletuksin ja tarkoituksin (mt. mp.). Yksinkertaistetusti tulkitseva käsitetutkimus eroaa perinteisemmästä käsiteanalyysistä siten, että siinä keskiössä on käsitteisiin sisältyvien merkitysten tarkastelu valitusta teoreettisesta näkökulmasta. Tulkitsevan käsitetutkimuksen metodikseen valinnut tutkija saattaa löytää merkityksiä, joista käsitteen alkuperäinen luoja ei ole ollut lainkaan tietoinen. Tähän voi johtaa esimerkiksi tietyn käsitteen määrittelyssä käytettyjen taustaoletusten tulkinta. Tulkitsevaan käsitetutkimukseen saattaa joskus liittyä käsitteen laatijan taustan huomioon ottaminen tarkoituksena hahmottaa vaikkapa miten teoreetikon käsitteen määrittely suhteutuu hänen muuhun tuotantoonsa. (mt. Tutkimusprosessi.) Takala & Lämsä mieltävät artikkelissaan (mt.) esittelemänsä tulkitsevan käsitetutkimuksen suuntauksen erityisesti organisaatio- ja johtamistutkimuksen menetelmänä, mutta huomauttavat, että sitä voi soveltaa muillakin ihmistieteiden aloilla.

Myös perinteisemmät käsiteanalyysityypit voidaan jakaa erilaisin jakoperustein. Esimerkiksi Nuopponen (2010, 4) jakaa ne terminologisiin ja liiketalous- sekä hoitoalalla käytettyihin käsiteanalyysimalleihin. Näistä terminologinen käsiteanalyysi on kehitetty kaikista systemaattisimmaksi metodiksi. Terminologisten käsiteanalyysimallien käyttö voi olla toimiva ratkaisu, kun parempia malleja ei ole tarjolla, mutta terminologiseen työhön tarkoitettuina ne eivät ilman mukauttamista täytä kaikkia akateemisen tutkimuksen vaatimuksia. Toisaalta vaikka vaihtoehtona on ei-terminologinen käsiteanalyysi, joka täyttää paremmin akateemiset vaatimukset, sekin voi vaatia mukauttamista, mikäli sitä sovelletaan aloilla, joihin sitä ei alun perin ole tarkoitettu käytettäväksi. (Nuopponen 2010, 4.)

Terminologisen työn ulkopuolelle tarkoitettuja käsiteanalyysimalleja on muun muassa Neuendorfin (2002), Walker & Avantin (Walker & Avant 2005) ja Wilsonin käsiteanalyysimallit (Wilson 1964). Walker & Avantin metodi perustuu alkujaan Wilsonin käsiteanalyysiin ja on siitä hoitoalan teorian ja käsitteistön kehittämiseen mukautettu versio (Nuopponen 2010, 5). Kyseisen menetelmän päätarkoitus on erotella käsitteiden oleelliset ja epäoleelliset piirteet toisistaan (Walker & Avant 1994, 38 Nuopposen 2010, 6 mukaan).

Erilaisten käsiteanalyysimenetelmien erot ovat kuitenkin melko pieniä (Oikkonen 2011, 29). Alhaalla avaan tarkemmin Wilsonin käsiteanalyysimenetelmää, koska käytän sitä transkreaatio-käsitteen analyysin pohjana tässä tutkielmassa.

3.4 Wilsonin käsiteanalyysimenetelmä

Wilsonin käsiteanalyysimenetelmä on peräisin 1960-luvulta (Puusa 2008, 39). Se soveltuu menetelmäksi, kun keskeiset käsitteet ovat abstrakteja, vaikeasti määriteltävissä ja toistaiseksi tieteenalan sisällä ilman vakiintunutta merkitystä (Puusa 2008, 41). Wilson jakaa teoksessaan *Thinking with Concepts* (1963) esittelemänsä menetelmän yhdeksään vaiheeseen. Riippuen tarkasteltavasta käsitteestä osan näistä vaiheista voi jättää analyysin ulkopuolelle (Wilson 1964, 38). Esittelen alla ne vaiheet, jotka olen päättänyt ottaa mukaan transkreaatio-käsitteen analyysiin.

Menetelmän ensimmäisessä vaiheessa etsitään aineistosta niin kutsuttuja malliesimerkkejä (Wilson 1964, 38). Malliesimerkin voidaan katsoa varmuudella ilmentävän käsitettä. Malliesimerkin piirteiden suhteuttaminen toisiin käsitteen käyttöesimerkkeihin auttaa paljastamaan käsitteen oleelliset ominaispiirteet. Nimittäin kun tarkastelemme toista (oikeaa) käsitteen käyttötapaa, johon ei kuulu tietty käsitepiirre, ei se silloin ole oleellinen. Ajatus tässä on, että käsitteen ei-oleellisten käsitepiirteiden selvittäminen jättää jäljelle oleelliset käsitepiirteet. (Wilson 1964, 28–29.) Kaikilla käsitteillä ei aina kuitenkaan ole oleellisia käsitepiirteitä, vaan ainoastaan tyypillisiä, eli yleensä ilmiöön liittyviä käsitepiirteitä. Esimerkiksi *pelejä* käsitetään yleensä kahden tai useamman henkilön kilpailulliseksi aktiviteetiksi, mutta on olemassa myös yksinpelejä. (mt., mp.) Ylhäällä kuvattu peleihin liittyvä piirre ei siis ole oleellinen vaan tyypillinen.

Seuraavana menetelmässä on vuorossa rajatapauksen analysointi (mt. 38). Rajatapaus on esimerkki käsitteen epätavanomaisesta, esimerkiksi metaforisesta käyttötavasta. Myös tällaisia esimerkkejä on hyödyllistä tutkia. Rajatapaus pitää sisällään vain joitakin malliesimerkin piirteitä, ja sen tarkastelu voikin auttaa ymmärtämään, mitkä ovat pääkäsitteen kriittiset piirteet, joita rajatapaus ei ilmennä. Käsitteen oudompien käyttötapojen tarkastelu saa meidät hahmottamaan, miksi toiset käyttötavat ovat outoja ja toiset oikeita, mikä taas johdattaa meidät käsitteen keskeisimpien kriteerien äärelle. (mt. 31.)

Käsiteanalyysin seuraava vaihe eli kuvitteellisten esimerkkien laatiminen on mielekästä sisällyttää osaan käsiteanalyyseistä, mutta aina vaihe ei ole tarpeen (mt. 38). Kuvitteelliset esimerkit ovat eräänlaisia keksittyjä ajatusleikkejä rajatapauksista, joiden tarkoitus on auttaa ymmärtämään käsitettä. Vaikka nämä esimerkit ovat fiktiivisiä, ne haastavat pohtimaan tarkastelun alla olevan käsitteen rajoja ja alaa. (mt. 32–33.) Yhdistän analyysissäni tähän vaiheeseen erään toisenkin Wilsonin käsiteanalyysiin kuuluvan vaiheen eli vastaesimerkkien analysoinnin (ks. Wilson 1964, 38).

Vastaesimerkit ovat käyttöesimerkkejä, jotka ainakaan eivät edusta tutkimuksen aiheena olevaa käsitettä. Vastaesimerkit voivat silti avartaa ymmärrystä analyysin kohteena olevan käsitteen ominaispiirteistä. Esimerkiksi mikäli tutkimme oikeudenmukaisuutta, saanemme tähän kytkettyistä piirteistä tietoa tarkastelemalla tämän vastaesimerkkiin eli epäoikeudenmukaisuuteen tyypillisesti liittyviä ominaisuuksia. (Wilson 1964, 29–30.)

Toiseksi viimeisenä vaiheena käsiteanalyysissä on lähikäsitteiden selvittäminen ja ymmärtäminen. Yleensä käsitteen tutkiminen edellyttää tähän pääkäsitteeseen liittyvien tai tätä muistuttavien käsitteiden tarkastelua. Wilson (1964, 30) ei teoksessaan kuitenkaan puhu varsinaisen käsiteanalyysin tekemisestä lähikäsitteiden kohdalla, vaan lähikäsitteet pitää ainoastaan ymmärtää riittävän hyvin. Tämä palvelee käytännöllisyyttä ja ylipäättään tekee tutkimuksesta mielekästä, sillä muussa tapauksessa käsiteanalyysi yhdestä käsitteestä riistäytyisi nopeasti käsistä, kun jokaisen uuden lähikäsitteen ottaminen tutkimukseen johtaisi väistämättä uusien käsitteiden sisällyttämiseen analyysiin ja niin edelleen. Yhdistän tähän vaiheeseen aineistoni perusteella tekemäni yhteenvedon käsitteen kriittisistä ja tärkeimmistä ei-kriittisistä ominaispiirteistä.

Valitsin tutkielmani käsiteanalyysin viimeiseksi vaiheeksi ”kielenkäytön seurausten” (*results in language*) selvittämisen. Vaikka osalla käsitteistä ei ole yhtä selvää merkitystä, tiettyjen merkitysisältöjen liittäminen tähän käsitteeseen on mielekkäämpää kuin toisten (mt. 37). Wilson (mt. mp.) käyttää esimerkkinä *demokratiaa*, jonka ihmiset tavanomaisesti liittävät hyvin monenlaiseen toimintaan, mutta joka silti jollakin tavalla liittyy kansan valtaan. Wilson osoittaa, että sekä liian kapea että laaja ala demokratia-käsitteelle on käsitteen hyödyllisyyden kannalta huono asia⁶. Siispä tässä analyysivaiheessa tarkoitus on hakea hyödyllisin

---

⁶ Jos *demokratia* määritellään liian laveasti, käsite on liian leväperäinen. Jos *demokratia* nähdään liian kapeasti, yksikään olemassa oleva hallintomuoto tai muu tarkoite ei lukeudu käsitteen alaan. (mt. mp.)

merkityssisältö käsitteelle. (mt. mp.) Kyseinen vaihe on selvästi preskriptiivisin osa Wilsonin käsiteanalyysimallissa: se pyrkii tuottamaan mielekkään normin käsitteen käytölle.

4 AINEISTON KUVAUS JA MENETELMÄ

Markkinointiin keskittyvät kielipalvelualan aineistolähteeni etsin Googlella hakusanalla ”transcreation”. Mukaanottokriteereinä minulla oli, että sivuston yritys tarjoaa transkreaatiopalveluja ja pyrkii jollakin tavalla luonnehtimaan transkreaation käsitettä. Tarkastin myös, että yritys toimii edelleen alallaan eikä sivu ole vanhentunut. Markkinointiaiheet aineistolähteeni olivat käytännössä kaikki erilaisia markkinointihenkisiä kielipalveluja. Yksi lähde tuntui keskittyvän erityisesti lokalisointiin, mutta moni muukin lähde tarjosi lokalisointipalveluja.

Käännöstieteellisen aineistoni etsin käyttämällä hakupalveluja Andor, Benjamins Translation Studies Bibliography ja Google Scholar hakusanalla ”transcreation”. Mukaanottokriteereinä tälle aineistolle oli, että julkaisut ovat käännöstieteellisiä, transkreaatio on niissä oleellinen käsite ja että julkaisut eivät ole kymmentä vuotta vanhempia. Tällä viimeisellä kriteerillä halusin edesauttaa sitä, että aineistoni antaisi mahdollisimman ajankohtaisen kuvan transkreaation asemasta käännöstieteessä. Valitsin aineistoa sitä mukaan kuin löysin hakupalveluista julkaisuja, jotka täyttivät mukaanottokriteerit. Ennen aineiston valitsemista, luin siitä tiivistelmän ja silmäilin julkaisun läpi varmistaakseni, että transkreaatiosta todella puhutaan riittävästi eikä esimerkiksi käsitettä vain mainita lyhyesti jossakin kohdin. Toisin sanoen hankin aineistoni harkinnanvaraisesti, mikä sopii laadulliseen tutkimukseen (Eskola & Suoranta 1998, Harkinnanvarainen otanta).

Olin yllätynyt, miten helposti ja paljon uusia transkreaatiota käsitteleviä käännöstieteellisiä julkaisuja löytyi. Käännöstieteelliseksi aineistokseni valikoitui todella heterogeeninen joukko artikkeleita, joissa oli lähes jokaisessa aivan omanlainen näkökulma. Tämä on tutkielmani kannalta vahvuus, sillä Wilsonin menetelmä toimii parhaiten mahdollisimman laajaan kirjallisuusotokseen sovellettuna.

Päädyin valitsemaan yhteensä 18 aineistolähdettä, koska se soveltuu hyvin tutkielmani kokoon, ja vaikka otanta onkin pieni, ei tämä ole merkittävä heikkous laadullisessa tutkimuksessa (Eskola & Suoranta 1998). Halusin aineistooni yhtä monta kielipalvelualan tekstiä ja käännöstieteellistä julkaisua, jotta vertailu toimisi parhaiten. Kun aineistot ovat samansuuruiset, tietty lukumäärä yhden aineistotyypin tekstejä on prosentuaalisesti sama osuus kuin sama lukumäärä toisen aineistotyypin tekstejä.

Alla olevissa taulukoissa (Taulukko 1. ja Taulukko 2.) on esiteltyä sekä markkinointiaiheet että käännöstieteelliset aineistolähteet (n=18). Analyysiosiossa viitataan lähteisiin kullekin aineistolähteelle valitsemallani numerolla.

Taulukko 1. Kielipalveluja edustavat aineistolähteet.

Aineistolähteen numero	Yrityksen nimi	Yrityksen tyyppi
1	Acolad	kielipalvelu
2	Articulate	markkinointi
3	Capita	kielipalvelu
4	EQHO	lokalisointi
5	Global voices	kielipalvelu/lokalisointi
6	Intonation	kielipalvelu
7	Semantix	kielipalvelu
8	Smartling	kielipalvelu/markkinointi
9	TransPerfect	markkinointi

Taulukko 2. Käännöstieteelliset aineistolähteet.

Aineistolähteen numero	Artikkelin nimi	Tekijä(t)/julkaisuvuosi
10	Bilingual corporate websites – from translation to transcreation?	Rike, S. M. 2013

11	Introducing transcreation skills in translator training contexts: A situated project-based approach	Móron, M. & Calvo, E. 2018
12	Poetics in translation: "make it new" by Ezra Pound and "transcreation" by Haroldo de Campos	Robles, J. L. M. 2017
13	Spider-Man India: Comic Books and the Translating/Transcreating of American Cultural Narratives [teoksessa <i>Transnational Perspectives on Graphic Narratives: Comics at the Crossroads</i>]	Shilpa, D. 2014
14	Transcreating the Myth: "Voiceless Voiced" Migrants in the Queens of Syria Project [teoksessa <i>Translation or Transcreation? Discourses, Texts and Visuals</i>]	Rizzo, A. 2018
15	Translatere or Transcreate: In Theory and in Practice, and by Whom? [teoksessa <i>Translation or Transcreation? Discourses, Texts and Visuals</i>]	Katan, D. 2018
16	Translating and Rewriting Chinese Proverbs: A Case Study of Howard Goldblatt's English Translation of Mo Yan's "Shengsi Pilao"	Wang, J. 2019
17	Translating, Transcreating or Mediating the Foreign? The Translator's Space of Manoeuvre in the Field of Tourism [teoksessa <i>Translation or Transcreation? Discourses, Texts and Visuals</i>]	Agorni, M. 2018

18	Translation at the cross-roads: Time for the transcreational turn?	Katan, D. 2015
----	--	----------------

Menetelmäksi aineiston läpikäyntiin valitsin Wilsonin käsiteanalyysimallin (Wilson 1964), joka on 60-luvulta. Päädyin valintaani, koska Wilsonin malli soveltuu menetelmäksi tapauksissa, joissa pääkäsite on abstrakti, hankalasti ymmärrettävissä sekä vailla vakiintunutta määritelmää tieteenalan sisällä (Puusa 2008, 41). Wilson huomauttaa (Wilson 1964, 38), että menetelmän vaiheita voi karsia riippuen siitä, minkälaista käsitettä tutkitaan. Tämän tutkielman laajuus ja käsite huomioiden päädyin sisällyttämään analyysiin seuraavat vaiheet: malliesimerkki, rajatapaus, kuvitteellinen esimerkki/vastaesimerkki ja kielenkäytön seuraukset.

Tein analyysini pääosassa käytännössä niin, että luin jokaisen aineistolähteeni tehden muistiinpanoja. Koska olin tehnyt aiheesta eräällä kurssilla pilottitutkimuksen, ymmärsin jo aivan alussa laatia taulukon, johon keräsin piirteitä, jotka yhdistettiin transkreaatioon aineistossani. Varsinkin käännettieteellisissä julkaisuissa tämän tekeminen saattoi olla hyvin vaikeaa, sillä se vaati paljon tulkintaa ja rivien välistä lukemista. Esimerkiksi vaikka tieteellinen lähde viittasi toisen tieteellisen lähteen käsitykseen transkreaatiosta, en vielä tässä vaiheessa merkinnyt sitä varsinaisen aineistolähteen näkökannaksi. Tein päätökseni sen mukaan, mitä lähde kokonaisuudessaan tuntui sanovan käsitteestä. Usein tieteellisellä lähteellä ei tuntunut olevan selvää kantaa esimerkiksi siihen, onko transkreaatio kääntämistä (samanlaista epämääräisyyttä oli myös osassa kielipalvelualan tekstejä). Kaikissa epäselvissä tapauksissa päädyin olemaan merkitsemättä mitään taulukkoon oli kyse sitten transkreaation ominaispiirteestä, suhteista lähikäsitteisiinsä tai mistä tahansa muusta.

5 KÄSITEANALYYSI TRANSKREAATIOSTA

Tässä luvussa esitän aineistoanalyysin tulokset, jotka perustuvat Wilsonin käsiteanalyysimenetelmään. Keskityn ensiksi transkreaation käsitteeseen markkinointiaiheisissa kielipalvelualan teksteissä. Sen jälkeen kuvaan, miten käsite mielletään käännöstieteellisissä aineistolähteissä. Kolmannessa alaluvussa vertailen tuloksia, jotta selviää, eroavatko käsitteen ymmärtämistavat markkinointikontekstissa verrattuna tieteellisiin teoksiin. Tätä seuraavan alaluvun olen varannut Wilsonin käsiteanalyysin viimeiselle vaiheelle eli käsitettä koskevien kielenkäytön seurausten tarkasteluun. Toisin kuin aiempien vaiheiden kohdalla, sovellan vaihetta molempiin aineistoihini samanaikaisesti. Tämä johtuu siitä, että ymmärrän vaiheen tarkoituksen olevan tuottaa kieleen yhteinen käsitteen määritelmä, johon ihanteellisesti sekä käännösala että kielipalvelujen tarjoajat sitoutuvat. Mikäli soveltaisin vaihetta aineistoihin erikseen, lopputuloksena olisi kaksi erilaista transkreaation määritelmää eikä tämä palvelisi tarkoitusta yhtenäistää kieltä. Lopuksi kirjaan analyysin merkittävimmät tulokset.

Analysoidessani aineistosta saatuja esimerkkejä ilmoitan aineistolähteen suluissa tekstikatkelman jälkeen. Numero vastaa aineistolähdettä kuten se on määritelty joko Taulukossa 1. tai 2.

5.1 Transkreaatio-käsite kielipalvelualan teksteissä

5.1.1 Malliesimerkki

Päädyn valitsemaan malliesimerkeiksi käsitteen käyttötavoista seuraavat kaksi transkreaation kuvausta.

For truly creative pieces, translation needs to be taken a stage further, which is where transcreation comes into play. Transcreation is about taking a concept in one language and completely recreating it in another language – it is normally applied to the marketing of an idea, product or service to international audiences. The language, therefore, must resonate with the intended audience.

Kääntäminen on vietävä astetta pidemmälle erittäin luovia teoksia varten, jolloin kuvaan astuu transkreaatio. Transkreaatiossa kyse on siitä, että otetaan tietynkielinen konsepti ja luodaan se täydellisesti uudelleen toisella kielellä. Yleensä käsitteellä viitataan ajatuksen, tuotteen tai palvelun markkinointiin kansainväliselle yleisölle. Kielen on näin ollen resonoitava tarkoitettulle yleisölle. (2)

Translating marketing or advertising content calls for a more creative approach in order to connect with the local audiences of the target language, and taking into account the local culture. This type of content needs to engage an audience and evoke an emotional reaction, so a standard translation may not be enough to convey the same messaging – this is where transcreation can help.

Jotta markkinointiteksti synnyttäisi yhteyden paikalliseen kohdekieliseen väestöön, materiaalin kääntäminen vaatii tavallista luovempaa lähestymistapaa sekä paikallisen kulttuurin huomioimista. Tällaisen sisällön on herätettävä kohdeyleisön mielenkiinto ja synnyttävä tunnereaktio eikä tavanomainen kääntäminen siksi välttämättä riitä viestin ilmaisemiseen. Tässä transkreaatio tulee avuksi. (3)

Valitsin nämä kaksi malliesimerkeiksi, koska niissä transkreaation käsitteeseen yhdistetään runsaasti piirteitä, jotka aineistossani nousevat yhä uudelleen esille transkreaation ominaispiirteinä. Ensinnäkin molemmat tekstit mieltävät transkreaation käytännössä kotouttamisena: (2) puhuu kielen resonoimisesta kohdeyleisölle ja (3) tekstin synnyttämästä yhteydestä kohdekieliseen väestöön. Peräti kahdeksan eli 89% aineistolähteistä näki samoin (katso Taulukko 2.). Vaikka yhdessäkään lähteessä itse termiä (*domestication*) ei käytetäkään, kotouttaminen kuitenkin kuvataan varsin tarkkaan ja se sijoitetaan transkreaation keskiöön. Toiseksi transkreaatio mielletään luovana toimintana: siinä missä (2) mainitsee tekstikatkelmassa erittäin luovat teokset ja näiden synnyttämän tarpeen transkreaatiolle, (3) viittaa luovuuteen vielä suuremmin. Aineistoni yhdeksästä lähteestä seitsemän (78%) piti transkreaatiota luovana prosessina. Kolmanneksi molemmat tekstikatkelmat esittävät, että transkreaatioon turvaudutaan, kun kääntäminen tai ”tavanomainen” kääntäminen ei riitä – transkreaatio nähdään ikään kuin monipuolisempana kuin kääntäminen. Myös tämä oli tulkintana suosittu aineistolähteissä, joista kuusi eli 67% esitti hyvin lähelle samoja väitteitä.

Wilsonin käsiteanalyysimallissa yksi malliesimerkkien tutkimisen hyöty on, että niiden vertaaminen keskenään voi auttaa olennaisten eli tarkoitteessa kategorisesti esiintyvien ominaispiirteiden selvittämisessä (Wilson 1964, 28–29). Tarkoitus on lyhyesti etsiä malliesimerkeistä eroja käsitteen ymmärtämisessä ja tätä kautta poissulkea, mitkä piirteet eivät todennäköisesti ole olennaisia. Yksi tällainen ero on, että esimerkissä (2) transkreaatiota pidetään uudelleen luomisena, kun taas teksti (3) ei mainitse mitään näin radikaalia. Ehkä hieman yllättäen yhteensä vain kolme (33%) aineistolähdettä puhui transkreaatiosta uudelleen luomisena, vaikka toisaalta yhden lähteen mukaan se oli peräti yksi transkreaation sen lähikäsitteistä erottavista kriittisistä käsitepiirteistä. Aineiston valossa voinee kuitenkin sanoa, ettei kyseessä ole kriittinen käsitepiirre yleisesti alalla.

Vaikka en varmaankaan olisi pystynyt löytämään pienehköstä aineistostani tämän parempia malliesimerkkejä, on huomioitava, etteivät ne ole täydellisiä. Esimerkiksi (3) huomioi transkreaation tehtäväksi tunnereaktion synnyttämisen, mihin kolme muutakin

aineistolähdettäni yhtyy, vaikka esimerkki (2) ei tällaista mainitse⁷. Toisaalta tässä kohdin on hyvä huomioda, että vaikka tietty kielipalveluja tarjoava sivusto ei mainitsekaan vaikkapa tunnereaktion synnyttämistä transkreaation yhteydessä, ei siitä seuraa, että aineistolähteen mukaan tämä tulkinta on väärä. Joka tapauksessa jos esimerkit (2) ja (3) ovat kunnollisia malliesimerkkejä, tarkoittaisi tämä Wilsonin menetelmän mukaisesti, että tunteiden herättely ei ole transkreaation olennainen ominaispiirre.

5.1.2 Rajatapaus

Rajatapaus on käsitteen käyttöesimerkki, joka pitää sisällään vain joitakin käsitteen ominaispiirteitä sekä tuntuu poikkeavan käsitteen yleisistä käyttötavoista, vaikkapa metaforisuutensa vuoksi (Wilson 1964, 31). Valitsin aineistosta seuraavat kaksi esimerkkiä rajatapauksiksi.

If the goal of any marketing message is to connect on an emotional level – and that is, indeed, the core goal – then the words used must more than mere translations of near meanings. The concept of transcreation focuses on the ability to match cultural, emotional, motivational and subjective components of a message with similar content in a target language. This process involves far more than the literal conversion of the words involved.

Jos ja kun jokaisen markkinointitekstin päätavoite on vedota tunteisiin, silloin käytettyjen sanojen on oltava enemmän kuin pelkkä vastineihin perustuva käännös. Transkreaatio käsitteenä ilmentää kykyä käyttää kohdekielelle sopivia kulttuurisia, emotionaalaisia, vaikuttimellisia ja subjektiivisia rakenteita alkuperäistekstin osien sijaan. Prosessi edellyttää paljon muutakin kuin sanatarkkaa sanojen muuttelua. (4)

This is a process in which linguists who are well-versed in your target market recreate your source material to make it suitable for the local audience. Even though the content will be in a different language, and aimed at a different culture, it will still elicit the same emotions and carry the same implications. Although this material will be reinvented, it won't be entirely created from scratch. Transcreated texts will always remain true to the original, even if changed substantially. Take the example of Spiderman: when the comic series was released in India in 2004, the name and backstory of Peter Parker was transcreated to become Pavitr Prabhakar, a Mumbai-born superhero wearing a dhoti. While the original character was altered significantly, the essence of what Spiderman is was retained: a young man who gains superpowers and becomes a hero.

[Transkreaatio] on prosessi, jossa kohdemarkkinoihin perehtyneet kieliammatillaiset uudelleenluovat lähdemateriaalin paikalliselle yleisölle soveltuvaksi. Siitä huolimatta, että materiaali on eri kielellä ja tarkoitettu eri kulttuuriin, se herättää silti samat tunteet ja välittää samat vihjaukset. Vaikka transkreaatiossa sisältö luodaan uudestaan, se ei synny täysin tyhjästä. Transkreaation läpikäyneet tekstit pysyvät aina uskollisina alkuperäiselle, vaikka niitä olisi ratkaisevasti muutettu. Otetaan esimerkkinä Hämähäkkimies. Kun kyseinen sarjakuva julkaistiin Intiassa, Peter Parkerin taustatarina ja nimi muutettiin transkreaatiota käyttämällä. Näin sai alkunsa dhotiin pukeutuva ja Mumbaissa syntynyt supersankari Pavitr Prabhakar.

---

⁷ Esimerkki (2) kyllä huomioi, miten transkreaation tulee resonoida kohdeyleisölleen, mutta tämän ei tarvitse olla viittaus tunnereaktioon.

Siitä huolimatta, että alkuperäistä hahmoa muutettiin merkittävästi, Hämähäkkimiehen olemus pysyi ennallaan (nuori mies, joka saa supervoimat ja alkaa sankariksi). (5)

Esimerkki (4) voidaan lukea rajatapauksena jo siksi, että tekstikatkelma (tai aineistolähde kokonaisuudessaan) ei mainitse mitään prosessiin yleensä liitetystä luovuudesta (seitsemän eli 78% aineistolähteistä yhdisti transkreaation luovuuteen). Aineistolähteiden (1) ja (2) mukaan luovuus oli jopa kriittinen käsitepiirre. Esimerkki (4) on poikkeava myös siksi, että toisin kuin 78% aineistolähteistä, siinä transkreaation ei katsota välittävän alkuperäisen vaikutusta.

Esimerkin (5) epätavallisuus taas perustuu mielestäni osin seuraavaan virkkeeseen: ”Transkreaation läpikäyneet tekstit pysyvät aina uskollisina (*true*) alkuperäiselle, vaikka niitä olisi ratkaisevasti muutettu”. Tässä herää helposti kysymys, kuinka uskollinen alkuperäiselle voi suuren määrän muutoksia läpikäynyt adaptaatio todella olla. Vaikka aineistolähde tarkoittanee sitä, että transkreaatiossa alkuperäisen sanoma ja vaikutus säilyvät, ilmaisu on silti erikoinen aineistolähteitten laajemmassa kontekstissa. Nimittäin niissä transkreaatio on haluttu erottaa kääntämisestä juuri vapaampana. Toisaalta esimerkki (5) ei erottele transkreaatiota ja kääntämistä toisin kuin kuusi (67%) muuta aineistolähdettä, mikä myös tekee siitä vähintään jokseenkin poikkeavan käyttöesimerkin. On totta, että katkelma esimerkistä (5) ei esimerkin (4) tavoin mainitse luovuutta, mutta kokonaisuus eli koko transkreaatiosta kertova sivu huomioiden, muun muassa sarjakuva-vertaus (5) tuntuu rivien välistä luettuna yhdistävän luovan tekemisen ja transkreaation.

Tosiaan, esimerkki (5) viittaa Hämähäkkimies-sarjakuvan intialaiseen käännökseen transkreaationa. Tässä käyttöesimerkissä on ainakin kaksi piirrettä, jotka tekevät siitä poikkeavan suhteessa kielipalvelualan aineistolähteisiin yleisemmin. Ensinnäkin se, että ylipäätään sarjakuvakäännös mielletään transkreaationa, on ainutlaatuista kielipalvelualaa luodanneessa aineisto-osuudessa. Toiseksi esimerkki on ristiriidassa alan yleisen käsityksen kanssa, että transkreaatiot ovat markkinointitekstejä. Hämähäkkimies-sarjakuvan levitykseen liittyy tietenkin kaupallinen puoli, mutta audiovisuaalisena ja taiteellisena mediana sarjakuvat on mielestäni luontevampaa liittää esimerkiksi kaunokirjallisuuteen tai multimodaalisen taiteen laajempaan viitekehykseen.

5.1.3 Kuvitteellinen esimerkki

Olen yhdistänyt tähän käsiteanalyysivaiheeseen toisenkin Wilsonin menetelmän vaiheen, nimittäin vastaesimerkin luomisen. Päädyin seuraavaan kuvitteelliseen vastaesimerkkiin:

Kääntäjäyrittäjä saa toimeksiannon, jossa hänen on käännettävä eräs lyhyt ilmoitusluontoinen teksti yhdestä kielestä toiselle. Kääntäjä huomaa, että teksti on niin yksinkertainen, että hän päättää kokeilla kääntää sen konekääntimellä, johon on yhdistetty lähdetekstin kannalta sopiva käännösmuisti. Tuloksena syntyy kielipillisesti oikeaoppinen kohdekielinen teksti, joka sisältää tarpeellisen tiedon mutta on muuten varsin vaatimaton ja käytännössä täysin tunteisiin vetoamaton.

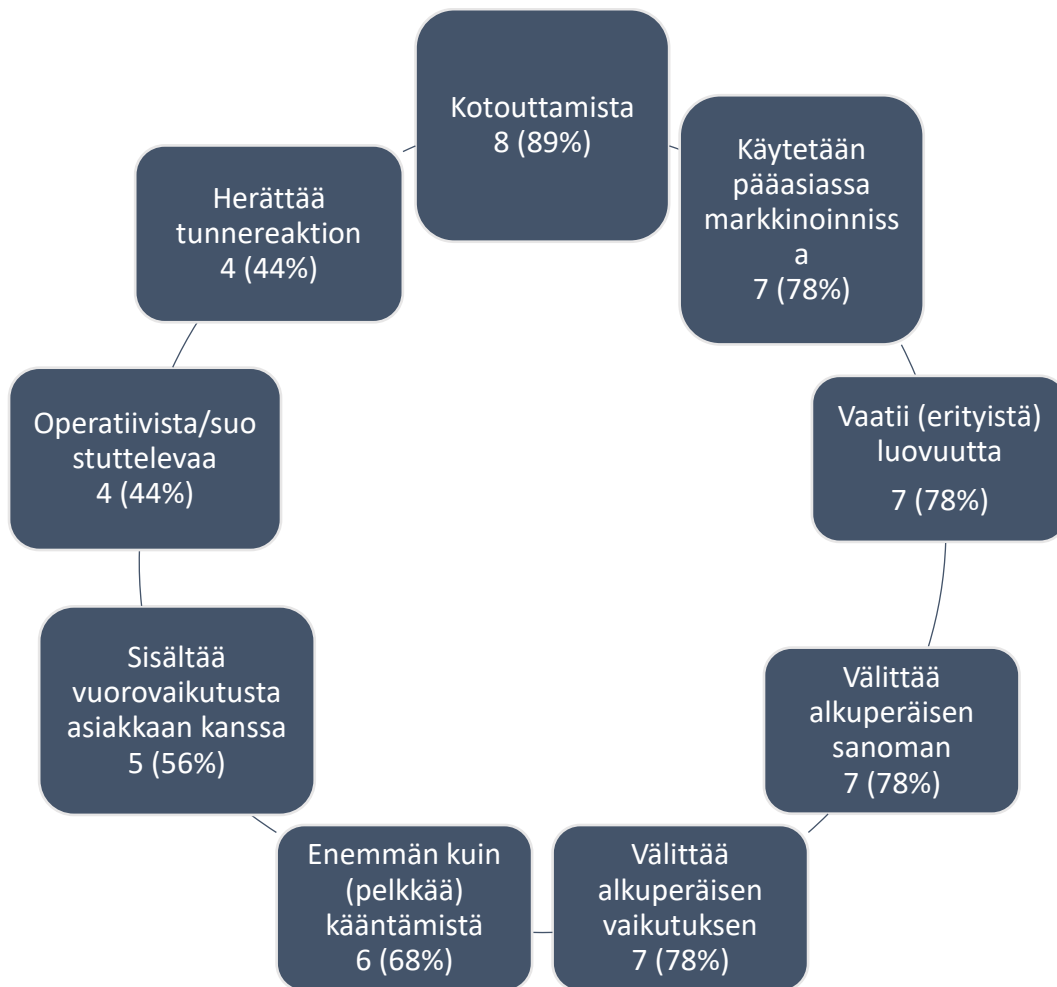
Pidän tätä sopivana vastaesimerkkinä, sillä siitä puuttuu useita piirteitä, jotka markkinointiaiheinen aineistoni yhdistää varsin yksinäisesti transkreaatioon. Ensimmäkin konekääntäminen on kääntämistä – tai kenties jopa vähemmän kuin kääntämistä (ainakaan se ei ole enemmän kuin kääntämistä). Konekäännös voi olla kielen rakenteiden tasolla kotouttava, jolloin teksti ei sisällä kielioppivirheitä, mutta konekääntämällä kulttuuriset ilmaukset tai viittaukset eivät muutu kahden kielen välillä. Lisäksi esimerkkini ei edusta markkinointitekstiä ja yksinkertaisuutensa vuoksi sen kääntäminen onnistui ilman minkäänlaista luovaa panosta.

Kun huomioidaan käytetyt ja käyttämättä jääneet piirteet, vastaesimerkkini viittaa siihen, että transkreaatio on aktiivista, ihmisestä tai useista ihmisistä riippuvaa poikkeuksellisen luovaa toimintaa. Lisäksi kielipalvelualan näkökulmasta transkreaatio synnyttää kulttuurisesti monimutkaisen ja tunteita herättävän tekstin.

5.1.4 Käsitepiirteet ja lähikäsitteet

Olen kirjannut Taulukkoon 3. piirteitä, jotka markkinointipuoleen keskittyvän kielipalvelualan aineistoni yhdistää transkreaatioon. Käsitepiirre (toiselta nimitykseltään ominaispiirre) tarkoittaa piirrettä, joka yleisesti yhdistetään käsitteeseen esimerkiksi sitä luonnehdittaessa (Tekniikan sanastokeskus 1988, 26). Kuviossa 2. esittelen löytämäni transkreaation ominaispiirteet. Kuviossa piirre on määritelty ominaispiirteeksi, jos vähintään neljä aineistolähdettä yhdisti sen transkreaatioon.

Kuvio 2. Transkreaation ominaispiirteet kielipalvelualan aineiston mukaan.

Oli yllättävää huomata, miten pieni osa aineistosta nosti esille poikkeavan laskutuksen, koska olin ennalta olettanut, että se voisi hyvinkin olla yksi transkreaation erottavista piirteistä. Voi tosin olla, että aineistolähteiden ollessa tarkoitettu palvelun mainostamiseen näiden seikkojen esille nostaminen olisi ollut tarkoitukseton. Myös mielenkiintoista oli, että aineiston teksteistä vain yksi piti transkreaatioiden tuottajia mainostekstien laatijoina.

Aineistosta oli huomattavasti vaikeampaa selvittää transkreaation kriittisiä käsitepiirteitä kuin ei-kriittisiä, sillä läheskään kaikki lähteet eivät erotelleet transkreaatiota lähikäsitteistään korostamalla varsinaisia erottavia piirteitä. Kriittinen käsitepiirre erottaa pääkäsitteen lähikäsitteistään (Sanastokeskus 2006, 11). Osa aineistoteksteistä kuitenkin pyrki erottelemaan transkreaation kääntämisestä (2), (4) ja (8) tai toisaalta adaptaatiosta (1) ja lokalisoinnista (5). Aineistolähde (8) tarjosi peräti neljä transkreaation erottavaa käsitepiirrettä suhteessa kääntämiseen. Olen merkinnyt Taulukkoon 3. lähteissä ilmenneet kriittiset piirteet kahdella plussalla sekä kirjaimella A, K tai L sen mukaan, erottaako piirre lähteen mukaan transkreaation

adaptaatiosta, kääntämisestä vai lokalisaatiosta. Olen lisäksi kirjannut Taulukkoon 4. tapaukset, joissa aineistoteksti päinvastoin mainitsee transkreaation olevan jotakin näistä eli esimerkiksi kääntämisen alakäsite.

Saaduista tuloksista huolimatta useat transkreaatiota tarjoavat yritykset olivat viestinnässään keskenään ristiriitaisia. Vaikka lähteet esittivätkin näkökulmansa transkreaatiosta poikkeuksetta hyvin ytimekkäästi, näyttää siltä, ettei heilläkään ole yksimielisyyttä tarjoamansa palvelun olemuksesta. Esimerkiksi aineistoteksti (5) mieltää transkreaation laajempaan kuin lokalisointi: ”Transkreaatio on paljon kattavampaa [kuin lokalisointi]”. Toisaalta esimerkiksi (4) mieltää transkreaation lokalisoitina kuten käy selväksi jo sivun transkreaatiota kuvaavasta otsikosta *Transcreation in Marketing: Go Global with Proper Localization* (=”Transkreaatio ja markkinointi: globaaliksi toimijaksi asianmukaisella lokalisoinnilla”).

Joskus lähteet eivät olleet sisäisesti yhdenmukaisia, mikä näkyi erityisesti siinä, miten transkreaatio suhteutettiin kääntämiseen. Aineistolähde (6) mukaan transkreaatio on eräänlaista luovaa kääntämistä, mutta toisaalla transkreaatio nähdään kääntämisestä erillään.

Transcreation or creative translation is the term used by advertising and marketing professionals to describe highly creative translation matter which is used mainly for advertising and marketing materials. [...] Transcreation is essential in prompting the audience into action; it's crucial as you're not just translating copy, you're also preserving the original meaning and conveying the right tone and emotion.

Termiä transkreaatio tai luova kääntäminen käyttää markkinointialan ammattilaiset, kun he kuvaavat äärimmäisen luovaa kääntämistä, joka on tarkoitettu pääosin markkinointimateriaalille. [...] Transkreaatiota tarvitaan, jotta kohdeyleisö saadaan toimimaan. Se on välttämätöntä, sillä tarkoitus ei ole vain kääntää, vaan säilyttää alkuperäisen sanoma sekä välittää oikea sävy ja tunne. (6)

Myös (7) ja (8) antavat hyvin samansuuntaisia lausuntoja. Seuraava esimerkki havainnoi hyvin, miten tekstit tyypillisesti mieltävät kääntämisen suhteessa transkreaatioon.

The standard translation process aims to produce final text that matches the source language as closely as possible without changing the meaning. When advertising copy or other marketing language is involved, the priority shifts to maintaining the concepts, meaning, and significance of the source message, regardless of what text changes are required.

Tavallinen kääntämisprosessi pyrkii tuottamaan lähdekieltä mahdollisimman tarkkaan mukailevan lopputekstin, jossa sanoma pysyy ennallaan. Markkinointitekstin kohdalla tärkeämmäksi nousee lähdetekstin konseptien, sanoman ja merkityksen vaaliminen riippumatta siitä, mitä muutoksia tekstiin on näiden säilyttämiseksi tehtävä. (9)

Kuten Taulukosta 3. näkee, muun muassa seuraavat piirteet erottivat transkreaation kääntämisestä: operatiivisuus/suostuttelevuus, kotouttaminen ja tunnereaktion herättäminen. Toisaalta on oleellista huomioida, että lähteet eivät tuntuneet olevan yksimielisiä näistä, vaan eri lähteissä nousi esille eri erottavat piirteet.

Aineistoni niukkuuden ja ylhäällä mainittujen sisällöllisten epäyhdenmukaisuuksien vuoksi lokalisoinnin ja adaptaation suhteuttaminen kielipalveluntarjoajien käytössä olevaan käsitejärjestelmään oli analyysissäni vieläkin vaikeampaa. Ensinnäkin valtaosa aineistostani ei ottanut näiden käsitteiden mahdollisiin eroavaisuuksiin minkäänlaista kantaa. Tämä on varsin ymmärrettävää, sillä tyypillisesti palveluja mainostavat sivut suunnitellaan napakoiksi tietopaketeiksi. Vain yksi aineistolähde (1) erotti transkreaation adaptaatiosta vedoten siihen, että adaptaatio toisin kuin transkreaatio, ei vaadi luovuutta. Samoin vain yksi aineiston teksti (5) erotti transkreaation lokalisoinnista, koska sen mukaan lokalisointi ei ole erityisen kotouttavaa.

Taulukko 3. Transkreaation piirteet kielipalvelualan teksteissä.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	yht.
Kotouttamista	+		+	++ K	++ L	+	+	+	+	8 89%
Käytetään pääasiassa markkinoinnissa	+	+		+		+	+	+	+	7 78%
Vaatii (erityistä) luovuutta	++ A	++ K	+		+	+		+	+	7 78%
Välittää alkuperäisen sanoman			+	+	+	+	+	+	+	7 78%
Välittää alkuperäisen vaikutuksen	+	+			+	+	+	+	+	7 78%
Enemmän kuin (pelkkää) kääntämistä	+	+	+	+				+	+	6 67%
Sisältää vuorovaikutusta asiakkaan kanssa	+	+	+			+			+	5 56%
Herättää tunnereaktion			+	++ K		+		+		4 44%

Operatiivista tai suostuttelevaa	+				+		++ K		4 44%
Multimodaalista			+		+		+		3 33%
Tiimityötä		+		+				+	3 33%
Uudelleenluontia/ uudelleenkirjoittamista		+			+		++ K		3 33%
Kirjallisuuden kääntämistä (poislukien runous)					+				1 11%
Laskutetaan tunnilta							++ K		1 11%
Tekijät yleensä mainostekstien laatijoita							++ K		1 11%

Olen kirjannut Taulukkoon 4. tapaukset, joissa kielipalvelualan aineistolähde esitti, että transkreaatio on kääntämistä, adaptaatioita tai lokalisointia.

Taulukko 4. Onko transkreaatio kääntämistä, adaptaatiota tai lokalisointia kielipalvelualan teksteissä.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	yht.
Kääntämistä						+	+			2 22%
Adaptaatio										0 0%
Lokalisointia		+		+						2 22%

5.2 Transkreaatio-käsite käänntieteessä

5.2.1 Malliesimerkki

Malliesimerkin löytäminen tästä aineistosta ei ollut helppoa. Kuten kielipalvelualan tekstien kohdalla, aineistoni käänntieteellisistä teksteistä oli varsin pieni, eikä täydellisiä kaikkia käsitepiirteitä ilmentäviä malliesimerkkejä löytynyt. Valitsin seuraavat kaksi malliesimerkkiä, koska pidän niitä parhaimpina mahdollisina aineistosta löydettävissä olevina: niissä transkreaatioon yhdistetään eniten sellaisia piirteitä, joista käänntieteen julkaisut ovat yleisesti yhtä mieltä transkreaatiosta puhuttaessa.

Transcreation as a long-established term (Ricardo Gessner, 2016; Leticia Vitra & João Queiroz, 2018) is based on theories of Haroldo de Campos and is widely used in discussions about translation theory and practice. It consists of translation and creation and is associated with rewriting. It is usually conducted in a specific cultural context and for particular readers. HG's creativity can be found in his translation of culture-specific items, overstatement, proverbs and others. [...]

Obviously, HG's creative rewriting which always involves both translation and creation can be viewed as a kind of transcreation. By transcreation, HG minimized the losses of the linguistic and cultural information in Mo's proverbs and maximized their acceptability. [...]

Thirdly, HG reproduced both the meaning and sound effects of the source texts by recreating rhyming words in English, which are functionally equivalent to their counterparts in Chinese. [...] Fourthly, by rewriting Mo's source texts, HG recreated and delivered succinct linguistic information to his readers.

Transkreaatio vakiintuneena terminä (Ricardo Gessner, 2016; Leticia Vitra & João Queiroz, 2018) perustuu Haroldo de Camposin teorioihin ja sitä käytetään laajasti keskustelussa kääntämisen teoriasta ja harjoittamisesta. Siinä sekä käännetään että luodaan uutta, ja se yhdistetäänkin uudelleenkirjoittamiseen. Transkreaatioita tehdään yleensä tietyssä kulttuurisessa kontekstissa ja tietyille lukijoille. HG:n luovuus ilmenee siinä, miten hän kääntänyt kulttuurispesifejä osia, liioittelua, sananlaskuja ja muuta vastaavaa. [...]

Selkeästi HG:n luovaa kirjoittamista, jossa on aina mukana sekä kääntämistä että luomista, voi pitää yhdenlaisena transkreaationa. Transkreaatiolla HG minimoi kielellisen ja kulttuurisen informaation hävikin sekä maksimoi niiden välittymisen Mo:n sananlaskuissa. [...]

Kolmanneksi HG jäljensi sisältöä niin merkityksen kuin äänen tasolla luomalla englanninkielisiä loppusointuisia sanoja, jotka vastasivat funktionaalisesti kiinankielisiä vastineitaan. [...] Neljänneksi uudelleenkirjoittamalla Mo:n alkuperäistekstejä HG loi uudelleen ja tuotti ytimekkäästi kielellistä informaatiota lukijoilleen. (12)

In the comic world, one example frequently used to talk of transcreation, is that of "Spiderman". In English he is Peter Parker and lives in New York. In Hindi, he becomes Pavitr Prabhakar from Mumbai, and was not bitten by a spider but has powers bestowed on him from a holy man (Dayal 2004, 9). This form of domestication could well be seen as an example of Venuti's wish to resist the globalisation of Anglo-American values, but Chaume (2016, 77) is not convinced, given that the motivation behind the new creation was commercial success.

Sarjakuvamaailmassa esimerkkinä transkreaatiosta on yleensä käytetty "Hämähäkkimiestä". Englanninkielisenä hän on New Yorkissa asuva Peter parker. Hindinkielisenä hän muuttuu Mumbaista

kotoisin olevaksi Pavitr Prabhakariksi, jota ei suinkaan pure hämähäkki, vaan hän saa erikoisvoimansa pyhäältä mieheltä (Dayal 2004, 9). Tällainen kotouttaminen on kuin Venutin toiveesta vastustaa anglo-amerikkalaisten arvojen maailmanvaltausta, tosin Chaume (2016, 77) ei tästä vakuutu, sillä motivaationa luomukselle oli kaupallinen menestys. (13)

Aineistolähteiden (12) ja (13) tekstikatkelmat yhdistävät transkreaatioon useita aineistossa paljon esille nousseita piirteitä (katso Taulukko 5). Ensinnäkin molemmat esimerkit transkreaatiosta edustavat kirjoittajille kääntämistä joko suoraan kuten (12) kohdalla tai epäsuoraan (jälkimäinen esimerkki selittää transkreaatiota käänöstieteellisellä teorialla, mikä on varsin tyypillistä aineistolähteissä). Suurin osa (56%) aineistolähteistä piti transkreaatiota kääntämisenä siinä missä jäljelle jääneet tekstit eivät nähneet sitä kääntämisenä tai näiden kannat olivat joko monitulkintaisia tai muuten epäselviä.

Toiseksi molemmat malliesimerkit liittävät transkreaation luovaan toimintaan. Näin teki peräti kahdeksan eli 89% aineistolähteistä, mikä teki luovuudesta käänöstieteellisen aineiston valossa tärkeimmän transkreaatiota kuvaavan piirteen. Luovuuden ohella esimerkit yhdistävät transkreaation sekä uudelleen luomiseen että multimodaalisuuteen, jotka molemmat olivat niin ikään suosittuja transkreaation piirteitä (78% ja 67% vastaavasti). Myös kotouttamisen voidaan mieltää kytkeytyvän niin runo- kuin sarjakuvatranskreaatioon, miltä osin ne yhä vahvemmin edustavat aineistoni käsityksiä transkreaatiosta.

Malliesimerkkejä vertaamalla taas voidaan päätellä, että mitä todennäköisemmin transkreaation olennaispiirre eli kategorisesti käsitteessä ilmenevä piirre ei ole esimerkiksi se, että transkreaation lopputuloksena on oltava runo tai sarjakuva tai että transkreaatio soveltuu vain yhteen näistä medioista. Aineisto esittelikin laajan kirjon erilaisia transkreaatiotyyppisiä kuten käänöksiä matkailualan mainoksista (17) sekä näytelmän (14). Siinä missä esimerkiksi luovuuden tai multimodaalisuuden voitaisiin katsoa olevan transkreaation olennaispiirre käänöstieteessä, sitä ei näyttäisi olevan vallitsevien hierarkioiden haastaminen, mihin esimerkki (13) toisin kuin (12) viittaa. Tosiaan vaikka toinenkin teksti aineistossa lähestyy transkreaatiota samoin (14), tämä ei ole lainkaan yleinen tulkinta aineistossa.

Koska malliesimerkit on saatu pienestä aineistosta, ne eivät ole täydellisiä. Tätä havainnollistaa esimerkiksi se, että ne eivät sisällä kaikkia kriittisiä käsitepiirteitä. Molemmat kyllä viittaavat uusien ”konseptuaalisten, kielellisten ja kulttuuristen” rakenteiden luomiseen, jonka (17) mieltää transkreaation adaptaatiosta erottavana piirteenä, mutta muut esitetyt kriittiset piirteet eivät välity. Toisaalta aineisto muutenkin tarjosi tietoa transkreaation kriittisistä käsitepiirteistä

todella niukasti, joten niiltä osin kuin niitä esitettiin kuten erityisesti esimerkki (11) teki, niiden ei voi katsoa edustavan aineistoa saati käänntiedettä kokonaisuudessaan.

5.2.2 Rajatapaus

Rajatapausten hahmottaminen aineistosta oli mielestäni jopa vaikeampaa kuin malliesimerkkien löytäminen. Rajatapauksen tarkoitus on havainnollistaa käsitteen epätavallista, esimerkiksi metaforista käyttöä. Suurin osa käänntieteellisistä teksteistä kuitenkin tuntui mieltävän transkreaation hyvin moninaisesti. Aivan kuten kääntämisen voi nähdä perinteistä mallia laajemmassa mielessä (Melby et al. 2014), transkreaatio voidaan mieltää samantapaisesti metaforisena. Tällöin se käyttötapa, joka vaikuttaa ensisilmäykseltä rajatapaukselta, voi ollakin täysin oikea, koska käsite vain sattuu olemaan luonteeltaan sellainen.

Valitsin aineistosta seuraavan esimerkin rajatapaukseksi transkreaatiosta.

A plethora of significant cases in the context of the migration crisis have stimulated the proliferation of creative forms of truly global translation of personal narratives as adaptations of the ancient myth and as performances on the stage. These narratives are broadly regarded as forms of translations that re-narrate personal stories of life on screen and the stage, and through other visual modes and genres, such as art installations and museums. These narratives or stories, conceived as acts of translations, imply processes of rewriting, reinvention, reinterpretation and relocation. In these cases translation is constructed not in terms of binary oppositions or creative freedom acts against linguistic confinement, or piracy against faithfulness; instead, they are considered as a transcreating process by means of which, on the one hand, intimate experiences are reinterpreted through myth and, on the other hand, target audiences give new meanings to these narratives and listen to human stories from the voice of those who have experienced migration. [...] Exoticism and a sense of otherness are expanded through dynamics of transcreation [...]

Lukuisat pakolaiskriisin ajan merkittävät tapaukset ovat nostattaneet kirjon luovia erityisen globaaleja käänntöksiä. Nämä käänntökset ovat ihmiskertomuksia, jotka toimivat esiintymislavalla adaptaatioina muinaisista myyteistä. Nämä kertomukset on ymmärrettävissä käänntöksinä laajemmassa merkityksessä. Ne uudelleenkertovat henkilökohtaisia elämäntarinoita ruudulla ja näytelmälavalla sekä muissa visuaalisissa muodoissa ja genreissä kuten taide-esityksinä ja museoissa. Tällaiset kääntämällä synnytyt kertomukset ja tarinat sisältävät uudelleenkirjoittamista ja -luomista, uudelleentulkintaa ja muuttoa [*relocation*]. Näissä tapauksissa kääntäminen ei rakennu binäärisiin vastakohtiin eikä luova vapaus sodi oikeakielisyyttä vastaan tai piratismi uskollisuuden kanssa. Sen sijaan prosessi on transkreaatio, jonka myötä toisaalla intiimit kokemukset tulkitaan uudelleen myytin läpi sekä toisaalla kohdeyleisö antaa kertomuksille uusia merkityksiä. He kuuntelevat pakolaisuuden kokeneiden ihmiskertomuksia. [...] Eksotiikkaa ja toiseuden tuntua lisätään transkreaation dynamiikkaa käyttäen [...] (14)

Miellän tämän rajatapaukseksi, koska kuten kääntäminen, myös transkreaatio ymmärretään tavallista laajemmin ja pikemmin metaforisesti. Vaikka tätä samaa transkreaation rajojen haastamista on useassa toisessakin käänntötieteen tekstissä, nähdäkseni se korostuu eniten esimerkissä (14). Lisäksi esimerkistä selviää, että transkreaatio ei oikeastaan perustu mihinkään selvään lähtötekstiin, tosin voihan teoriassa lähtötekstinkin tulkita laajemmin pakolaisten

kertomuksiksi, mutta konventionaalinen ja yleinen lähdetekstin määrittely tämä ei silloin ole. Vastaavan piirteen (”ei välttämättä perustu lähdetekstiin”) mainitsi vain yksi toinen teksti aineistossa (11), eli tämä ei näyttäisi aineiston valossa olevan transkreaatioon yleisesti liitettävä käsitepiirre. Lisäksi transkreaatiota ei mielletä kotouttamisena kuten suurin osa (6 eli 67%) aineistolähteistä näki, vaan se on hyvin selvällä tavalla vieraannuttava: *Exoticism and a sense of otherness are expanded through dynamics of transcreation [...]* (=”Eksotiikkaa ja toiseuden tuntua lisätään transkreaation dynamiikkaa käyttäen”). Myöskään esimerkki tai aineistolähde kokonaisuudessaankaan ei anna ymmärtää, että alkuperäisen vaikutus halutaan säilyttää (toisin kuin ajatteli neljä aineiston teksteistä), minkä voidaan nähdä liittyvän siihen, ettei selkeää lähdetekstiäkään ole.

Harkitsin rajatapaukseksi myös aineistolähteen (17) esimerkkiä transkreaatiosta, jossa transkreaationa esiteltiin käännoksiä matkailualan mainoksista. Tässä oleellista ei ole tekstityypin poikkeavuus, sillä ylipäättään aineistolähteet näkivät transkreaatiota laajasti erilaisissa teksteissä. Sen sijaan poikkeavalta se vaikutti siksi, että siinäkin transkreaatio nähtiin vieraannuttavana, mistä käännoistieteelliset tekstit ovat yleisesti eri mieltä. Lähteessä esitetään, että ne vieraannuttavat luomalla vaikutelman toiseudesta (sivu 100). Päädyin silti siihen, ettei se ole rajatapaus, sillä siinä transkreaatiolla oli mielenkiintoisesti myös kotouttava rooli. Siinä transkreaatioprosessiin esimerkiksi kuului turistikohteen maantieteellisten erityispiirteiden auki selittäminen.

5.2.3 Kuvitteellinen esimerkki

Kuvitteellinen esimerkkinä on seuraava vastaesimerkki transkreaatiolle.

Auktorisoitu kääntäjä saa toimeksiannon, jossa hänen on laadittava tarkasti alkuperäisen sisällön välittävä jäljennys yliopiston tutkintotodistuksesta. Käännettävä asiakirja ei sisällä kuvia eikä esimerkiksi fonttia tai tekstin asettelua pidä muuttaa.

Tämä vastaesimerkki olisi toiminut suunnilleen yhtä hyvin vastaesimerkkinä transkreaatiolle markkinointiaiheisten tekstienkin kontekstissa – ja vastaavasti konekääntäminen olisi ollut kelpo vastaesimerkki tässä alaluovissakin. Päädyin ottamaan auktorisoidun kääntämisen transkreaation vastaesimerkiksi juuri käännoistieteen näkökulmasta, sillä auktorisoidussa käännoksessa aivan oleellista on pysyä alkuperäisen sanomassa, sillä ne ovat juridisia asiakirjoja. Koska vain 2 eli 22% käännoistieteellisistä teksteistä näki tällaisen uskollisuuden alkutekstille transkreaation piirteinä siinä missä tähän kantaan päätyi peräti 7 eli 78%

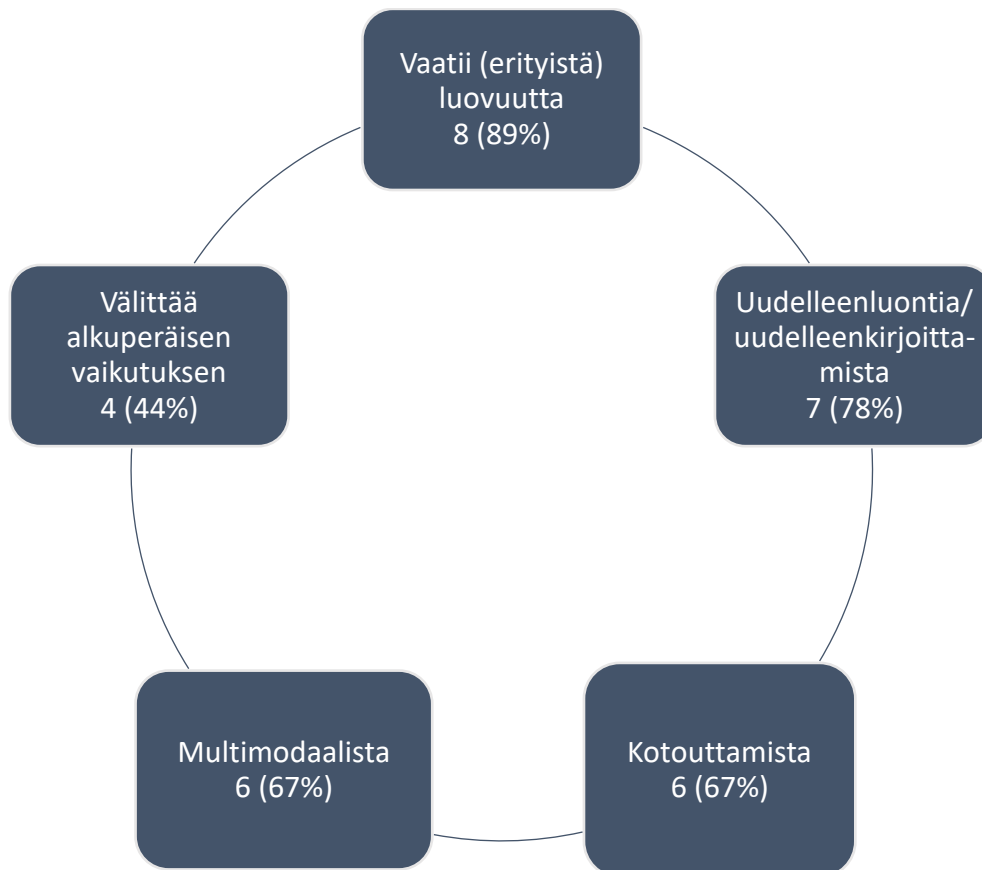
markkinointiaiheisista teksteistä, auktorisoitu kääntäminen on parempi transkreaation vastaesimerkki käännöstieteen näkökulmasta.

Rakensin tämän vastaesimerkin siten, että siitä puuttuu oleellisesti kaikki sellaiset transkreaation piirteet, jotka suurin osa käännöstieteen julkaisuista yhdisti transkreaatioon. Vaikka auktorisoitu kääntäminen voi olla hyvin haastavaa, koska sen täytyy olla äärimmäisen tarkkaa työtä, sen ei yleisesti katsota ilmentävän luovuutta, jonka miltei jokainen aineistolähteeni yhdisti transkreaatioon. Lisäksi auktorisoitu käännös ei ole uudelleenkirjoitusta tai -luomista. Esimerkkini kontekstissa ei myöskään tarvitse ottaa multimodaalisuutta oikeastaan mitenkään huomioon eikä se kotoutakaan.

Wilsonin käsiteanalyysimenetelmässä vastaesimerkin analysoinnin tarkoitus on oppia lisää pääkäsitteestä. Auktorisoitu kääntäminen näyttäisi toimivan vastaesimerkkinä juuri tarkkuutta vaativan työnkuvansa ansiosta. Tarkkuuden vastakohtana voi nähdä adaptaation, jollaisena transkreaatiota usein kuvataankin. Toisaalta tarkkuus tarkoittaa myös virheettömyyttä, jolloin transkreaation voitaisiin nähdä sallivampana virheille, mitä se lieneekin, kun esimerkiksi kieliopillisten normien noudattamisesta on kyse. Auktorisoidun kääntämisen tarkkuus edelleen mielessä pitäen, vastaesimerkki avaa myös mielenkiintoisen mahdollisuuden sille, että transkreaatioon liittyisi luonnostaan tietynlainen epämääräisyys tai jopa mielivaltaisuus, mikä taas kenties voi selittää käsitteen ilmeistä resistenssiä tarkalle määrittelylle.

5.2.4 Käsitepiirteet ja lähikäsitteet

Keräsin Taulukkoon 5. käännöstieteellisissä aineistolähteissä transkreaatioon mielletyt piirteet. Aivan kuten markkinointiaiheisten tekstien analyysissä kirjasin Kuvioon 3. varsinaisiksi transkreaation ominaispiirteiksi ne piirteet, jotka vähintään neljä aineiston tekstiä yhdisti transkreaatioon.

Kuvio 3. Transkreaation ominaispiirteet käännytieteellisen aineiston mukaan.

Nämä ylhäällä kuvatut aineistossa korostuvat transkreaation ominaispiirteet on tärkeä huomioida, mutta samalla ylhäällä oleva kuvio on hyvin pelkistävä, koska aineistossani transkreaation nähtiin ilmentävän hyvin monenlaisia asioita ja siten erilaisia käsitepiirteitä. Kun yksi tutkija yhdistää transkreaation runoihin, toinen matkailumainoksiin, kolmas näytelmäperformanssiin ja neljäs hierarkiat haastavaan sarjakuvaan, on selvää, ettei käännytieteellä ole transkreaatiolle käytössä samoja tunnusomaisia piirteitä. Vaikka oman tutkimusvalintani mukaisesti laskettuna piirteistä nousee varsinaisina ominaispiirteinä esille vain ylhäällä kuvatut viisi, tätä ei pidä tulkita niin, että se edustaa minkäänlaista akateemista konsensusta. Esimerkiksi lähteet (14) ja (17) näkivät transkreaation vieraannuttamisena, vaikka tässä analyysissä yhdeksi transkreaation ominaispiirteeksi lukeutui päinvastoin kotouttaminen. Näin pienessä aineistossa kaksikin julkaisua on iso osuus kokonaisuutta (22%), joten se pitää huomioida. Aineistolähteet myös painottivat transkreaatiota eri tavoin, mikä johti siihen, että toiset esittävät sille piirteitä enemmän kuin toiset.

Kriittisiä käsitepiirteitä käännytieteellinen aineistoni tarjosi suhteellisen niukasti, ja lähinnä (11), (10) ja (18) pyrki systemaattisempaan transkreaation erotteluun yhdestä tai useammasta

lähikäsitteestään. Teksti (11) nimesi sekä kääntämisestä että lokalisoinnista transkreaation erottaviksi piirteiksi seuraavat kolme: ”ei välttämättä perustu lähdetekstiin”, ”alkaa lyhyestä opastuksesta (englanniksi ’brief’) ja ”lopputuloksena useita kohdetekstejä”. Aineistolähde myös esitteli asiaa selkeyttävän taulukon avulla. Aineistoteksti (10) sen sijaan piti transkreaation edellyttämää luovuutta erottavana piirteenä suhteessa lokalisointiin sekä adaptaatioon, mutta samalla näki transkreaation kääntämisen alalajina. Teksti (18) taas näki, että transkreaatio eroaa lokalisoinnista, sillä transkreaation nähdään sisältävän ainutlaatuisen tehtävän sujuvoittaa kulttuurien kohtaamista (*intercultural mediation*). On mielenkiintoista, että vaikka käännöstieteessä transkreaatio usein yhdistetäänkin lokalisointiin (Pedersen 2014, 64), yleistäen käännöstieteellisen aineiston mukaan transkreaatio ei kuitenkaan ole sitä.

Myös aineistolähteet (14), (15), (17) ja (18) tarjosivat ehdotuksiaan transkreaation eroista lähikäsitteisiinsä, mutta yritykset eivät olleet yhtä systemaattisia tai niissä kanta jäi epäselväksi tai pohdiskelevaksi. Esimerkiksi vaikka (17) erottaakin transkreaation adaptaatiosta sikäli, että transkreaatio ”[l]uo uusia konseptuaalisia, kielellisiä tai kulttuurisia rakenteita”, tekstissä joudutaan silti myöntämään, että ”Kääntämisen ja adaptaation ja/tai transkreaation erottava linjanveto muuttuu entistä sumeammaksi kohdetekstissä, jossa on kaksi kertaa enemmän sanoja kuin alkuperäisessä”.

Lopulta se, mikä kenellekin tutkijalle on transkreaation lähikäsitteistään erottava piirre riippuu siitä, miten nämä lähikäsitteet määritellään. Tiivistäen yleisesti aineistossa kääntäminen nähtiin perusolemukseltaan viestinnällisenä sekä kielen että kulttuurin kääntämisenä. Toisaalta lähteessä (14), joka tutki transkreaatiota kantaa ottavina näytelminä, kääntäminen nähtiin metaforisena: ”[Tässä tutkimuksessa] kääntämisellä tarkoitetaan kattavaa metaforista prosessia, jossa tietoa luodaan, muotoillaan ja pannaan käytäntöön”. Tässä aineistolähteessä kääntäminen nähtiin lisäksi autonomisena kuin myös monialaisena, joten on tuskin yllättävää, että kääntäminen oli sateenvarjotermi myös transkreaatiolle: ”[Teoksessa] kääntäminen transkreaationa merkitsee jotakin laajempaa kuin yksinkertaista tarinan esittämistä toisella kielellä”. Kuten Taulukosta 6. näkee kaiken kaikkiaan 5 (56%) aineistolähteistä piti transkreaatiota kääntämisenä.

Kenties hieman yllättäen vain kaksi aineistolähdettä (14) ja (16) koki, että transkreaatio on adaptaatiota. Yksikään aineiston julkaisu ei pitänyt transkreaatiota lokalisointina, mutta (15) oli avoin ajatukselle, että lokalisointi voisi sen sijaan olla transkreaation alakäsite: ”tosiaan kuten

Carme Mangiron ja Minako O'Hagan selittävät, lokalisointi voisi hyvinkin olla transkreaation yksi alakäsite”.

Taulukko 5. Transkreaation piirteet käännettieteellisissä teksteissä.

	10	11	12	13	14	15	16	17	18	yht.
Vaatii (erityistä) luovuutta	++ L A	+	+		+	+	+	+	+	8 89%
Uudelleenluontia/ uudelleenkirjoittamista	+		+	+	+	+	+	+		7 78%
Kotouttamista	+	+		+		+	+	+		6 67%
Multimodaalista	+		+	+	+	+		+		6 67%
Välittää alkuperäisen vaikutuksen	+	+				+	+			4 44%
Herättää tunnereaktion		+	+					+		3 33%
Käytetään pääasiassa markkinoinnissa	+	+				+				3 33%
Luo uusia konseptuaalisia, kielellisiä ja kulttuurisia rakenteita			+	+				++ A		3 33%
Runouden kääntämistä			+			+	+			3 33%
Ei välttämättä perustu lähdetekstiin		++ K L			+					2 22%
Hierarkiat haastavaa				+	+					2 22%

Kirjallisuuden kääntämistä (poislukien runous)					+	+			2 22%
Operatiivista tai suostuttelevaa		+					+		2 22%
Vieraannuttamista				+			+		2 22%
Välittää alkuperäisen sanoman			+		+				2 22%
Sujuvoittaa kulttuurien kohtaamista (intercultural mediation)							+	++ L	2 22%
Kirjallisuuden kääntäminen (poislukien runous)						+			1 11%
Laskutetaan tunnilta		+							1 11%
Lopputuloksena performanssi				+					1 11%
Lopputuloksena useita kohdetekstejä		++ K L							1 11%
Sisältää vuorovaikutusta asiakkaan kanssa		+							1 11%
Tiimityötä				+					1 11%

Taulukossa 6. on merkittynä tapaukset, joissa käänntöstieteellinen aineistolähde piti transkreaatiota kääntämisenä, adaptaationa tai lokalisointina.

Taulukko 6. Onko transkreaatio kääntämistä, adaptaatiota tai lokalisointia käänntöstieteellisissä teksteissä.

	10	11	12	13	14	15	16	17	18	yht.
--	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-------------

Kääntämistä	+		+		+		+		+	5 56%
Adaptaatio					+		+			2 22%
Lokalisointia										0 0%

5.3 Vertailu kahden aineiston välillä

Aineiston perusteella transkreaatio ymmärretään varsin eri tavoin kielipalvelualan aineistolähteissä suhteessa käännöstieteellisiin julkaisuihin, mutta merkittäviä yhtäläisyyksiäkin on. Vaikka käännöstieteelliset julkaisut kattoivat huomattavasti enemmän tekstiä ja sisältöä, niissä lopulta liitettiin transkreaatioon vähemmän piirteitä (64) kuin lyhyissä markkinointihenkisissä teksteissä (67). Tätä selittänee se, että ensinnäkin tieteelliset tekstit painottivat transkreaatiota keskenään eri määrin siinä missä transkreaatiopalveluja mainostavat sivut keskittyivät lähes yksinomaan kuvaamaan transkreaation käsitettä. Lisäksi tieteelliset tekstit ovat yleensä luonteeltaan enemmän pohdiskelevia ja varovaisia tulkinnoissaan siinä, mikä on varmaa, mikä tietenkin johtaa siihen, että nämä tekstit antavat vähemmän suoria viittauksia transkreaation piirteistä.

Tätäkin merkittävämpi toinen määrällinen ero aineistojen välillä on siinä, että kielipalvelualan tekstit määrittivät huomattavasti yhtenäisemmin transkreaation käsitepiirteitä niin, että näiden kontekstissa laskin transkreaatiolle yhdeksän ominaispiirrettä, kun taas käännöstiede päätyi ”yleiseen hyväksyntään” vain viidestä. Tämä selittyy osin samalla perusteella, mutta ei kokonaan, sillä käännöstieteelliset julkaisut kuitenkin löysivät vain kolme piirrettä vähemmän kuin markkinointiin liittyvät tekstit. Tämä tarkoittaa, että käännöstieteellisen aineiston määrittämät piirteet jakoutuivat tasaisemmin esimerkiksi eri tekstilajeille tyypillisiin lokeroihin, jolloin vähemmän transkreaation piirteitä nousi erityiseen suosioon.

Viidestä transkreaation ominaispiirteestä käännöstieteen kontekstissa kolme määrittyi myös kielipalvelualan tekstien osalta ominaispiirteiksi. Yhteensä peräti 15 aineistolähdettä piti erityistä luovuutta transkreaation tunnusomaisena piirteenä. Neljätoista assosioi kotouttamisen

transkreaatioon, ja transkreaation funktioon välittää alkuperäisen vaikutus viittasi 11 aineistolähdettä. Kaksi käännostiedekontekstin jäljelle jäänyttä piirrettä eli ”multimodaalista” ja ”uudelleenluomista/uudelleenkirjoittamista” ovat nekin tiettyssä mielessä yhdistettävissä kielipalvelualan näkemykseen transkreaatiosta, mutta käännostieteellisinä käsitteinä ne eivät ymmärrettävästi tässä aineistossa nousseet esille.

Yksi suhteellisen kiinnostava ero aineistojen välillä oli, että siinä missä kielipalvelualan tekstit näkivät transkreaation kategorisesti kotouttavana, aineistolähteet (14) ja (17) eli 22% käännostieteen teksteistä piti vieraannuttamista yhtenä piirteenä, josta transkreaatio ammentaa voimansa.

Lisäksi ja kenties vähemmän yllättäen siinä missä kuusi (67%) kielipalvelualan teksteistä piti transkreaatiota enemmän kuin kääntämisenä, yksikään käännostieteellinen julkaisu ei yhtynyt tähän näkemykseen siitä huolimatta, että osa näistä tulkitsikin transkreaation jonakin muuna kuin kääntämisenä. Tätä selittää mutta osin myös monimutkaistaa se, että markkinointiaiheinen aineisto ja käännostieteelliset tekstit eivät mieltäneet ainoastaan transkreaatiota eri tavoin vaan myös kääntämisen. Tyypillisesti markkinointikontekstissa kääntäminen ymmärrettiin yksinkertaisena ja yksiulotteisena toimintana. Osa käännostieteellisistä teksteistä, eritoten (14), taas otti tutkimuksensa lähtökohdaksi kääntämiskäsityksen, jota voi metaforisuudessaan pitää pikemmin täydellisenä vastakohtana kielipalvelualan käsitykselle.

Lisäksi transkreaatio oli lähes jokaiselle markkinointiaiheiselle aineistolähteelle ennen kaikkea hyödyllinen ja välttämätön asiakkaan tarpeisiin vastaava palvelu, kun taas osa käännostieteellisistä teksteistä, erityisesti (11) ja (18), piti tätä merkkinä kääntämisen roolin yhteiskunnallisesta muutoksesta, mihin on jotenkin vastattava. Vaikka tämä on pikemmin yhteiskunnallinen ulottuvuus transkreaation käsitteelle, liittyy se viimeiseksi valitsemani Wilsonin käsiteanalyysimenetelmän vaiheeseen, joka on ”kielenkäytön seuraukset”.

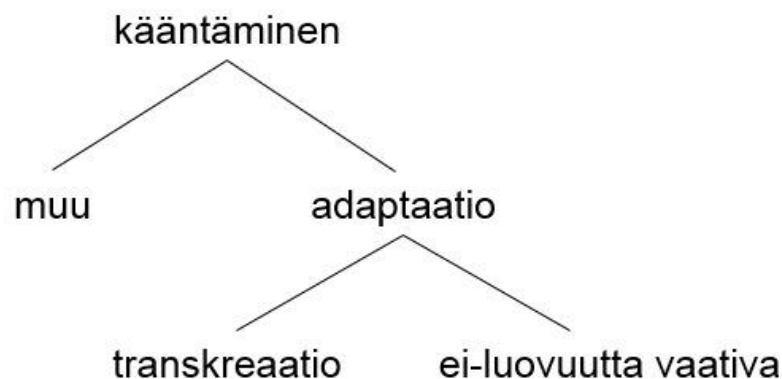
5.4 Kielenkäytön seuraukset

Siitä huolimatta, että tietyllä käsitteellä ei tunnu olevan selvärajaista ja yleisesti hyväksyttyä määrittelyä, toisten merkityssisältöjen liittäminen käsitteeseen on mielekkäämpää kuin toisten. Wilsonin käsiteanalyysin vaihe ”kielenkäytön seuraukset” (*results in language*) pyrkii määrittämään mielekkäimmän mahdollisen määritelmäsäällön tutkimuksen kohteena olevalle käsitteelle. Tarkoitus on siis yksinkertaisesti pyrkiä maksimoimaan käsitteen hyöty

kielessämme. (Wilson 1964, 36–37.) Tässä käsiteanalyysini viimeisessä vaiheessa tarjoan oman ehdotukseni sille, miten transkreaatio olisi hyödyllistä ymmärtää huomioiden sekä kielipalvelualan että käännoistieteen tähän asti valloilla olleet käsitykset.

Kuten analyysini osoitti, nämä käsitykset vaihtelevat niin aineistojen välillä kuin niiden sisällä, mikä monimutkaistaa asioita. Tästä huolimatta molemmat eri aineistot ymmärsivät yleisesti transkreaatiolla kolme ominaispiirrettä, ja näistä kolmesta luovuus oli kaikista tärkein. Osin tästä syystä päädyin muodostamaan ehdotukseni käsitteen käytöstä juuri tämän piirteen ympärille.

Oma ehdotukseni transkreaation määritelmäsällöksi on, että se on luovaa adaptaatiota käsitejärjestelmässä, jossa adaptaatio on kääntämisen alakäsite⁸ (katso Kuvio 4). Lokalisointi ja mainostekstien laatiminen olisi tästä järjestelmästä kokonaan erillään siitä huolimatta, että molemmassa onkin yhtymäkohtia transkreaatioon kuten se ymmärretään markkinointikontekstissa.

Kuvio 4. Transkreaatio käsitekaaviossa

Tämä on yksinkertainen määritelmä, mikä voi olla sekä hyöty että haitta. Hyötyjä tällä määrittelyllä on muitakin kuin se, että käsite saisi selvärajaisen määritelmäsällön eikä enää aiheuttaisi sekaannusta eri alojen välillä ja niiden sisällä. Se myös saattaisi transkreaation käsitteen selvemmin kääntäjien ja käännoistieteen piiriin niin työnkuvana kuin osana akateemista tutkimusta. Toisaalta transkreaatiota ei olisi enää mielekästä pitää ”enemmän kuin kääntämisenä”, kuten markkinointikontekstissa usein ajatellaan, sillä transkreaatio olisi

---

⁸ Kuten Newmark (1995), joka tunnetussa V-kuviossaan esittelee kääntämisen kahdeksan lajia (joista vapainta muotoa edustaa adaptaatio), ymmärrän adaptaation kääntämisenä. Tämä johtuu pääosin siitä, että koen huomattavan mielivaltaisena yrittää luoda rajanvetoa sille, missä yksi loppuu ja toinen alkaa.

yhdenlaista kääntämistä. Aineistossani kaksi (22%) kielipalvelualan teksteistä joka tapauksessa mielsi transkreaation jo kääntämisenä, mikä ei ole lainkaan merkityksetön prosenttiosuus.

Yksinkertaisen määritelmän etuihin kuuluu lisäksi se, että se pitää sisällään enemmän tarkoitteita kuin spesifimpi. Toisekseen mallissani transkreaation erottava piirre eli luovuus sallisi käsitteen alaan hyvin erilaisia tarkoitteita, jolloin ei olisi mitään syytä olla jatkamatta transkreaation tutkimista yhtä monipuolisena kuin tähänkin asti. Transkreaatiota voisi edustaa esimerkiksi niin multimodaalinen sarjakuva kuin matkailumainos – mikäli ne ovat luovia adaptaatioita tietenkin. Jos ja kun adaptaatio voi olla näytelmä, myös nämä eivät karsiutuisi transkreaation määrittelyn ulkopuolelle.

Koen, että määrittelyni heikkous on lähinnä kolmiosainen. Vaikka yksinkertainen määrittely ei jätäkään käsitteen ulkopuolelle etenkin käänntieteessä transkreaatioon yhdistettyjä puolia kuten esimerkiksi, että se on kulttuurien kohtaamisen sujuvoittamista tai hierarkioiden haastamista, ne eivät myöskään nouse esille muuta kuin epäsuoraan olettaen luovuuden liittyvän niihin. Nämä transkreaation ulottuvuudet jäisivät ikään kuin piiloon. Toiseksi yksinkertainen määrittely haastaa sen, mitä voisi kuvata eräänlaisena transkreaatioon sisäänrakennettuna epämääräisyytenä. Vaikka tämä on toki myös hyöty, on se haitta siinä määrin, kuinka tämä utuisuus tekee käsitteestä kiinnostavan ilmiön. Viimeisenä määrittelyni haasteena on se, että se olettaa ei-luovan adaptaation olemassaolon. Siitä huolimatta, että tämä voi vaikuttaa kriittiseltä ongelmalta, väitän, että on mahdollista keksiä esimerkkejä ei-luovasta adaptaatiosta. Voidaan kuvitella vaikkapa toimeksianto, jossa tuotekuvaus/-seloste on käännettävä yhdestä kielestä ja kulttuurista toiseen siten, että jokin säädös tai laki määrittää muokkaukset, poistot ja lisäykset. Koska eri maissa saattaa olla voimassa hyvinkin erilaisia terveys- tai varomääräyksiä, tuotteen ulkoasu voi muuttua tavalla, joka täyttää adaptaation määritelmän ilman, että luovuus kuuluu prosessiin.

5.5 Yhteenveto analyysistä

Käsiteanalyysi paljasti, että aineiston perusteella transkreaation käsitteen luonteesta ei ole täyttä selvyyttä niin kielipalvelualalla kuin käänntieteessä. Analyysissä molemmissa aineistoissa kuitenkin korostui tietyt piirteet transkreaation ominaispiirteinä.

Markkinointiaiheisista aineistolähteistä 44% tai sitä suurempi osa piti seuraavia ominaisuuksia transkreaation käsitepiirteinä: ”kotouttamista”, ”käytetään pääasiassa markkinoinnissa”, ”vaatii

(erityistä) luovuutta”, ”välittää alkuperäisen sanoman”, ”välittää alkuperäisen vaikutuksen”, enemmän kuin (pelkkää) kääntämistä”, ”sisältää vuorovaikutusta asiakkaan kanssa”, ”operatiivista”, ”herättää tunnereaktion”. Transkreaation kriittisistä ominaispiirteistä aineisto ei ollut yksimielinen, mutta transkreaation kääntämisestä erottaviksi piirteiksi osa aineistolähteistä tarjosi seuraavia piirteitä: ”vaatii (erityistä) luovuutta”, ”kotouttamista” ja ”operatiivista tai suostuttelevaa”.

Käännöstieteelliset tekstit yhdistivät transkreaatioon seuraavat ominaispiirteet: ”vaatii (erityistä) luovuutta”, ”uudelleenluontia tai uudelleenkirjoittamista”, ”kotouttamista”, ”multimodaalista” ja ”välittää alkuperäisen vaikutuksen”. Myös tämä aineisto tarjosi vähän kriittisiä käsitepiirteitä transkreaatiolle eikä kaksi samaa aineistolähdettä maininnut yhtäkään samaa kriittistä piirrettä, mikä kuvaa hyvin käännösosalalla vallitsevaa eri näkemysten kirjoa käsitteestä.

Kahden aineiston keskinäinen vertailu paljasti muutakin kuin sen, että kielipalveluala ja käännöstiede mieltää transkreaation eri lailla. Eri aineistot ymmärsivät myös transkreaation lähikäsitteet eri tavoin. Etenkin kääntäminen nähtiin ratkaisevasti eri lailla aineistojen välillä. Useat kielipalvelualan tekstit ymmärsivät sen yksinkertaisena, kategorisesti sanasanaisena tai toimintana, johon ei liity erityisemmin luovuutta. Suurin osa käännöstieteellisistä julkaisuista taas tulkitsi kääntämisen kattavammin ja osa jopa metaforisesti, eikä siksi liene yllätys, että suurin osa näistä teksteistä mielsi transkreaation kääntämisenä. Transkreaation suhteesta muihin lähikäsitteisiin löytyi vähemmän tulkintoja niin markkinointiaiheisissa kielipalvelualan teksteissä kuin käännöstieteen lähteissä. Yhtäläisyyksiäkin oli. Yleistäen molemmat aineistot ymmärsivät, että transkreaatio vaatii luovuutta, on kotouttavaa ja välittää alkuperäisen tekstin vaikutuksen.

Viimeisessä käsiteanalyysivaiheessa esitin, että transkreaatio voisi olla hyödyllistä mieltää luovuutta vaativana adaptaationa, joka taas olisi kääntämisen alakäsite. Tässä käsitejärjestelmässä transkreaatio edustaisi toimintaa, jollaisena suurin osa niin markkinointi- kuin käännöstieteellisistä aineistolähteistä sen jo pääosin näkee. Määrittely olisi selvärajainen ja poistaisi käsitteen ympärillä olevaa sekaannusta. Samalla se sallisi kirjon erilaisia tarkoitteita esimerkiksi sarjakuvakäännöksiä ja näytelmiä, sillä nämä usein lukeutuvat luoviksi adaptaatioiksi.

6 LOPUKSI

Tässä luvussa ensinnäkin vastaan siihen, saavuttiko tutkielmani tavoitteensa ja vastasiko se tutkimuskysymyksiin, jotka olin sille määritellyt. Toiseksi esittelen johtopäätöksiä saamistani tuloksista niin teorian kuin käytännön osalta. Kolmanneksi teen katsauksen mahdollisiin tutkielman laatua heikentäviin seikkoihin. Lopuksi otan kantaa siihen, minkälaista jatkotutkimusta aiheesta saattaisi olla hedelmällistä tehdä.

Tutkielmassani oli kaksi tutkimuskysymystä:

- 1) Miten transkreaation käsite ymmärretään kielipalvelualalla?
- 2) Miten transkreaation käsite ymmärretään käännöstieteessä?

Koen, että tutkielma saavutti tavoitteensa eli uuden tiedon tuottamisen käsitteestä, sillä se antoi vastauksen molempiin tutkimuskysymyksiin – mikäli siis aineistolähteiden voidaan katsoa edustavan laajemmin omia yhteiskunnallisia sektoreitaan. Wilsonin käsiteanalyysimenetelmä toi esille lukuisia erilaisia käsitteen mieltämistapoja sekä markkinointiaiheisissa aineistolähteissä kuin myös käännöstieteellisissä vastineissaan. Menetelmä ei vain löytänyt eroja aineistojen sisällä ja niiden välillä, vaan antoi myös tärkeää tietoa tulkintojen yhtäläisyyksistä, mikä lienee avain käsitteen määritelmäsäällön yhtenäistämiseen. Molemmissa aineistoissa transkreaation käsitepiirteinä korostuivat eniten sen luovuus, kotouttava funktio ja se, että lopputuote säilyttää jollakin oleellisella tavalla alkuperäistekstin vaikutuksen. Näistä merkittävin piirre oli luovuus, jonka ympärille rakensin oman ehdotukseni siitä, miten käsite olisi kaikista hyödyllisintä ymmärtää. Tulkintani mukaan transkreaatio on luova adaptaatio.

Tutkielmani tulokset vahvistavat useiden muiden tutkijoiden näkemystä, että transkreaation käsitteen ympärillä on paljon sekaannusta (esim. Gaballo 2012, 96). Sanoisinkin, että tutkielmassani empiria kohtasi teorian, sillä tulokseni sekä vahvistavat että täydentävät käännöstieteen aiempia käsityksiä transkreaatiosta. Myös epämääräinen tapa mieltää käsite on yks tapaa ”ymmärtää” se, mutta kuten Wilson (1964, 37) perustelee, liian leväperäinen käsite on heikko kommunikatiivisesti. Toiseksi transkreaatio ei ole vain abstrakti käsite, vaan se on ammatillinen palvelu, mikä liittyy keskusteluun taloudellisen ulottuvuuden. Ilman vakiintunutta transkreaation määritelmää, määrittely jää yksittäisten toimijoiden käsiin. Tällaista

tilannekohtaista määrittelyä ei välttämättä ohjaa halu tehostaa kielenkäyttöä, vaan sen takana voi olla mielivaltaisuus ja taloudellinen etu.

Siitä huolimatta, että tutkielmani tulokset käsitteen ymmärtämisen yhtäläisyyksistä aineistojen välillä antavatkin ymmärtää, että käsitteen merkityssisällön yhtenäistäminen on mahdollista, asioilla on toinenkin puoli. Kuten ylhäällä kuvaan, siihen, että käsite on vailla vakiintunutta määrittelyä, liittyy selvästi ongelmansa. Samalla utuinen käsite kuitenkin sallii niin tutkijoille kuin muille kielenkäyttäjille vapauden luoda transkreaatiolle kiinnostavia merkityssisältöjä ja omanlaisiaan käsitejärjestelmiä. Tämä puolestaan voi auttaa meitä ymmärtämään paremmin sekä yhteiskuntaamme että kieltämme.

En myöskään osaa sanoa, mitä transkreaation yhtenäisempi ymmärtäminen tarkoittaisi sen tutkimukselle. Toisin sanoen siivittäisikö se tutkimaan sitä paremmalla innolla, koska sen uskottavuus kasvaisi, vai vähenisikö sen kiinnostavuus. Vertailun vuoksi on hyvä huomioda, että vaikka myös transkreaation sukulaiskäsitteen, kääntämisen, määrittelyyn liittyy perustavanlaatuisia rajanvetoon liittyviä kysymyksiä, käsitettä on tutkittu laajasti (Melby ym. 2014, 393).

Käsiteanalyysin tekeminen oli vaikeaa, sillä se sisälsi paljon tulkintaa ja epäselvyyttä. Esimerkiksi minun oli vaikea tarkasti hahmottaa Wilsonin (1964) käsiteanalyysimenetelmän vaiheita, sillä alkuperäinen lähde ei kuvannut niitä kovinkaan selvärajaisesti. Wilsonin menetelmää on kyllä referoitu eri julkaisuissa (esim. Puusa 2008, 39–41; Oikkonen 2011, 21–24), jotka olen lukenut, mutta halusin selvittää asian ensisijaisesta lähteestä (Wilson 1964). Tähän liittyy mahdollisuus, että olen ymmärtänyt jonkin vaiheen väärin, vaikka yritin minimoida tätä riskiä lukemalla muita tutkimuksia, joissa sovellettiin Wilsonin menetelmää. Toisekseen Wilson ei teoksessaan (mt.) anna selviä ohjeita sille, mitkä vaiheet on mielekästä valita käsiteanalyysin. Lähinnä se tuodaan esille, että eri käsitteiden tutkimisessa on mielekästä käyttää eri vaiheita (Wilson 1964, 38). Onkin mahdollista, että mikäli olisin valinnut eri vaiheet, analyysi olisi tuottanut erilaisia tuloksia.

Yksi merkittävä tutkielmani haaste liittyi tutkimusasetelmaani, jossa sovelsin käytännössä samaa menetelmää eli Wilsonin käsiteanalyysiä kahteen hyvin erilaiseen aineistoon, kielipalveluyritysten internetsivuihin ja käänöstieteellisiin julkaisuihin. On kieltämättä vaikea kuvitella, miten muuten olisin asiaa voinut tutkia, mutta tämä aineistojen välinen epäsymmetria vaikeutti huomattavasti analyysiä ja saattoi vaikuttaa sen laatuun.

Käsiteanalyysin tekeminen sisältää lisäksi luonnostaan tulkintaa, mikä tuo tutkimukseen subjektiivisen elementin⁹. Esimerkiksi malliesimerkkien ja rajatapausten valitseminen aineistosta perustui täysin siihen, minkälaisia piirteitä tulkitsin aineistolähteiden liittävä transkreaatioon. Koska osa piirteistä pitää lukea ”rivien välistä”, tässä piilee erehdyksen vaara.

Subjektiivisuus oli mukana myös piirteiden nimeämisessä. Taulukkojen kohdalla tilan puutteen vuoksi ja luettavuuden helpottamiseksi päädyin liittämään tiettyjä ominaisuuksia yhteen¹⁰, mikä jossain määrin heikensi taulukoiden tarkkuutta. Tein näin kuitenkin pyrkien siihen, että piirteet ovat semanttisesti riittävän lähellä toisiaan. Toisaalta riskinä oli, että rajasin erillisiksi käsitepiirteiksi ominaisuuksia, jotka ovatkin mielletävissä samana piirteenä. Koska analyysini tulokset riippuivat paljolti juuri tällaisista tulkinnoista, on niiden kriittinen tarkastelu tärkeää.

Menetelmään ja tulkintaan liittyvien kysymysten lisäksi on pohdittava aineiston edustavuutta. Tärkein kriteeri aineiston tieteellisyydelle laadullisessa tutkimuksessa on laatu eikä vaikkapa määrä tai mikään muukaan tekijä (Eskola & Suoranta 1998). Olen tyytyväinen siihen, että aineistoni sisälsi ainoastaan korkeintaan kymmenen vuotta vanhoja julkaisuja, ja se onkin yksi tutkielmani selvä vahvuus. Silti eri aineisto olisi mahdollisesti tuottanut eri tuloksia, vaikka se olisi ollut yhtä ajankohtainen. Esimerkiksi on vaikea sanoa, sisälsikö aineistoni riittävästi transkreaatiota eri tekstityyppien kontekstissa tutkineita aineistolähteitä, eli toisin sanoen edustiko aineisto käännettiedettä laajemmin vai oliko se jollakin tuntemattomalla tavalla vinoutunut. Tätä riskiä pyrin minimoimaan pitämällä sen mielessä käännettieteellistä aineistoa valitessani.

Tutkielman edetessä sain ideoita mahdollisista jatkotutkimuksista. Olisi kiinnostavaa, jos transkreaatiota tutkittaisiin käyttämällä toista käsiteanalyysimenetelmää, esimerkiksi tuoreempaa Neuendorfin (2002) käsiteanalyysimenetelmää. Tutkielmani tuloksia voisi täydentää myös se, että perinteisemmän käsiteanalyysin sijaan, transkreaation käsitteeseen sovellettaisiin niin sanottua tulkitsevaa käsitetutkimusta. Siinä perusidea on, että tarkastellaan käsitteeseen sisältyviä merkityksiä valitusta teoreettisesta näkökulmasta (Takala & Lämsä 2004). Tämä voisi potentiaalisesti paljastaa monia yhteiskuntamme tiedostamattomia oletuksia kääntämisestä.

---

⁹ Toisaalta subjektiivisuuden voidaan katsoa olevan osa laadullista tutkimusta (Eskola & Suoranta 1998).

¹⁰ Esimerkiksi kohta ”operatiivista ja suostuttelevaa” Taulukoissa 3. ja 5.

Tutkielmani osoitti, että käännöstieteen kontekstissa transkreaatiotyyppejä on useita erilaisia (transkreaation lopputuloksena voi olla esimerkiksi niin runoadaptaatio kuin matkailumainos). Tutkimukseni antoikin alustavaa tietoa juuri näihin kategorioihin yhdistyvistä transkreaation piirteistä, mutta lisätutkimusta tarvitaan juuri tällä saralla, sillä transkreaatiota on ilmiselvästi useanlaista.

Kuinka transkreaatio sitten mielletäänkin, sen tutkimista on syytä jatkaa. On totta, että transkreaatiopalveluja tarjoavat toimijat haluavat tavallisesti erottaa transkreaation kääntämisestä. Tästä huolimatta ilmiön tutkiminen käännöstieteen monipuolisten teorioiden avulla hyödyttäneenä myös kielipalveluyrityksiä. Tutkimus ei tavanomaisesti vain kehitä teoreettisia malleja, vaan se parantaa myös näiden käytännön sovelluksia, eli tässä tapauksessa transkreaatiopalveluja. Sanastotyön näkökulmasta aiheen tutkiminen ei ainoastaan avaa siitä, mitä transkreaatio on, vaan se auttaa myös ymmärtämään siihen liittyvien käsitteiden kuten kääntämisen perusolemusta.

LÄHTEET

Tutkimusaineisto

Kielipalvelut

- Acolad. Transcreation. <https://www.acolad.com/uk/transcreation-a-strategy-for-adapting-marketing-content/> (28.10.2020)
- Articulate 2009. Translation vs. Transcreation. Blogi-postaus 30.11.2009. <https://www.articulatemarketing.com/blog/translation-vs-transcreation> (28.10.2020)
- Capita 2020. Transcreation: creative translation of marketing content. <https://www.capitatranslationinterpreting.com/transcreation/> (28.10.2020)
- EQHO 2019. Transcreation in Marketing: Go Global with Proper Localization. <https://www.eqho.com/resources/global-trends/transcreation-marketing-with-proper-localization> (28.10.2020)
- Global voices 2020. How Transcreation Marketing Can Help Your Business Abroad. <https://www.globalvoices.co.uk/marketing-services/transcreation/why-is-transcreation-important/> (28.10.2020)
- Intonation. Transcreation. <https://www.intonation.com/en/translation-services/transcreation> (28.10.2020)
- Semantix 2020. Translation, localisation or creative translation? <https://www.semantix.com/resources/blog/translation-localisation-and-creative-translation> (28.10.2020)
- Smartling. Six Ways Transcreation Differs from Translation. <https://www.smartling.com/resources/101/six-ways-transcreation-differs-from-translation/> (28.10.2020)
- TransPerfect. MULTICULTURAL MARKETING. https://www.transperfect.com/services/multicultural_marketing.html (28.10.2020)

Käännöstiede

- Agorni, Mirella 2018. Translating, Transcreating or Mediating the Foreign? The Translator's space of Manoeuvre in the Field of Tourism. Teoksessa Cinzia Spinzi & Alessandra Rizzo (toim.), *Translation or Transcreation? Discourses, Texts and Visuals*. Newcastle: Cambridge Scholars Publishing, 87–105.
- Davé, Shilpa 2014. Spider-Man India: Comic Books and the Translating/Transcreating of American Cultural Narratives. Teoksessa Daniel Stein, Shane Denson & Christina Meyer (toim.), *Transnational Perspectives on Graphic Narratives: Comics at the Crossroads*. London: Bloomsbury Publishing, 115–129.

- Katan, David. 2015. Translation at the Cross-Roads: Time for the Transcreational Turn? *Perspectives* 24:3, 365–381.
https://www.researchgate.net/publication/282398374_Translation_at_the_cross-roads_Time_for_the_transcreational_turn
- Katan, David 2018. Translatere or Transcreare: In Theory and in Practice, and by Whom? Teoksessa Cinzia Spinzi & Alessandra Rizzo (toim.), *Translation or Trascreation? Discourses, Texts and Visuals*. Newcastle: Cambridge Scholars Publishing, 15–38.
- Morón, Marián & Elisa Calvo 2018. Introducing transcreation skills in translator training contexts: A situated project-based approach. *The Journal of Specialised Translation* 29, 126–148.
- Rike, Sissel Marie 2013. Bilingual corporate websites – from translation to transcreation? *The journal of specialised translation* 20, 68–85.
https://www.jostrans.org/issue20/art_rike.pdf (28.10.2020)
- Rizzo, Alessandra 2018. Transcreating the Myth: “Voiceless Voiced” Migrants in the Queens of Syria Project. Teoksessa Cinzia Spinzi & Alessandra Rizzo (toim.), *Translation or Trascreation? Discourses, Texts and Visuals*. Newcastle: Cambridge Scholars Publishing, 150–179.
- Robles, Jose Luis Molina 2017. *Poetics in translation: “make it new” by Ezra Pound and “transcreation” by Haroldo de Campos*. University of Perpignan. <https://tel.archives-ouvertes.fr/tel-01534053/document>
- Wang, Jinyue 2019. Translating and Rewriting Chinese Proverbs: A Case Study of Howard Goldblatt’s English Translation of Mo Yan’s “Shengsi Pilao”. *English Language and Literature Studies* 9:2, 12–24.

Lähdekirjallisuus

- Ahonen, Ari & Tomi J. Kallio 2002. *Käsite- ja tekstitutkimuksen metodologia – perusteita, näkökulmia ja haasteita johtamis- ja organisaatio-tutkimuksen kannalta*. Turku: Turun kauppakorkeakoulu.
- Caimotto, M. Cristina 2014. Transcreating a new kind of humour: the case of Daniele Luttazzi. *Cultus: the Journal of Intercultural Mediation and Communication*. 7. 158–175.
- Eskola, Jari & Juha Suoranta 1998. *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. 1. painos. Tampere: Vastapaino.
- Gaballo, Viviana 2012. Exploring the boundaries of Transcreation in Specialized Translation. *ESP Across Cultures* 9, 95–113. <https://edipuglia.it/wp-content/uploads/ESP%202012/Gaballo.pdf>
- Jakobson, Roman 1959. On Linguistic Aspects of Translation. Teoksessa Reuben Arther Brower (toim.), *On Translation*. Massachusetts: Harvard University Press, 232–239.
<https://web.stanford.edu/~eckert/PDF/jakobson.pdf> (28.10.2020)

- John Benjamins Publishing Company 2020: hakusana *localization and translation*. 2020.
<https://benjamins-com.libproxy.tuni.fi/online/hts/articles/loc1?q=localization>
 (28.10.2020)
- Jyväskylän yliopisto 2015. Etnografinen tutkimus. 23.4.2015.
<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/etnografinen-tutkimus> (28.10.2020)
- Ketola, Anne 2018. Picturebook Translation as Transcreation. Teoksessa Hanne Juntunen, Kirsi Sandberg & Kübra M. Kocabaş (toim.), *In Search of Meaning: Literary, Linguistic, and Translational Approaches to Communication*. Tampere: University of Tampere, 127–143.
- Mangiron, Carmen 2004. Localizing Final Fantasy – bringing fantasy to reality. *LISA Newsletter Global Insider* 13, 1.3.
- Melby, Alan, Paul J. Fields, Daryl Hague, Geoffrey Koby & Arle Lommel 2014. Defining the Landscape of Translation. *Revista tradumática* 12, 392–403.
https://www.researchgate.net/publication/318758613_Defining_the_Landscape_of_Translation (28.10.2020)
- Milton, John & Paul Bandia 2009. *Agents of Translation*. Amsterdam: John Benjamins.
- Munday, Jeremy 2012. *Introducing Translation Studies*. 3. painos. Abingdon: Routledge.
- Munday, Jeremy & Yves Gambier 2014. A conversation between Yves Gambier and Jeremy Munday about transcreation and the future of the professions. *Cultus: the Journal of Intercultural Mediation and Communication*. 7. 20–36.
- Neuendorf, Kimberley 2002. *The content analysis guidebook*. California: SAGE Publishing.
- Newmark, Peter 1995. *A Textbook of Translation*. London/New York: Prentice Hall.
- Nuopponen, Anita 2003. Käsitemanalyysi asiantuntijan työvälineenä. Teoksessa Nina Pilke & Merja Koskela (toim.), *Kieli ja asiantuntijuus*. Jyväskylä: Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys. 13–24.
- Nuopponen, Anita 2010. Methods of concept analysis – a comparative study. *LSP Journal* 1:1, 4–12.
- Ogden, Charles Kay & Ivor Armstrong Richards 1923. *The Meaning of Meaning*. 1989 Edition. Boston: Mariner Books.
- O’Hagan, Minako 2009. Putting Pleasure First: Localizing Japanese Video Games. *La traduction au Japon* 22:1, 147–165.
https://www.researchgate.net/publication/314515972_Putting_Pleasure_First_Localizing_Japanese_Video_Games (28.10.2020)
- Oikkonen, Petri 2011. *Käsitemanalyysi projektioppimisesta*. Tampereen yliopisto, pro gradu - tutkielma.
<https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/82734/gradu05227.pdf?sequence=1>
 (28.10.2020)

- Oittinen, Riitta 2020. From Translation to Transcreation to Translation: Excerpts from a Translator's and Illustrator's Notebooks. Teoksessa Joanna Dybiec-Gajer, Riitta Oittinen & Malgorzata Kodura (toim.), *Negotiating Translation and Transcreation of Children's Literature: From Alice to the Moomins*. Singapore: Springer Verlag, 13–37.
- Pedersen, Daniel 2014. Exploring the concept of transcreation – transcreation as ‘more than translation’? *Cultus: the Journal of Intercultural Mediation and Communication*. 7. 57–71.
- Pedersen, Daniel 2017. Managing transcreation projects: An ethnographic study. *Translation Spaces* 6:1, 44–61.
- Puusa, Anu 2008. Käsiteanalyysi tutkimusmenetelmänä. *Premissi* 4, 36–42.
- Saarinen, Jussi A. Lectio Praecursoria: Valtamerellisestä tunteesta ja käsitteellisestä tutkimuksesta. *Psykoanalyttinen psykoterapia* 11, 97–100.
- Sanastokeskus TSK ry 2006. Terminologian sanasto.
<http://www.tsk.fi/fi/info/TerminologianSanasto.pdf> (28.10.2020)
- Simeoni, Daniel 1998. The Pivotal Status of the Translator's Habitus. *Target* 10:1, 1–39.
- Takala, Tuomo & Anna-Maija Lämsä 2001. Tulkitseva käsitetutkimus organisaatio- ja johtamistutkimuksen tutkimusmetodologisena vaihtoehtona. *Liiketaloudellinen aikakauskirja* 50:3, 371–390.
- Takala, Tuomo & Anna-Maija Lämsä 2004. Tulkitseva käsitetutkimus.
<http://metodix.fi/2014/05/19/lamsa-tulkitseva-kasitetutkimus/> (28.10.2020)
- Tamminen, Rauno 1993. *Tiedettä tekemään*. Jyväskylä: Atena Kustannus.
- Tekniikan Sanastokeskus 1988. *Sanastotyön käsikirja – Soveltavan terminologian periaatteet ja työmenetelmät*. 1. painos. Toimittanut Tekniikan Sanastokeskus r.y. Helsinki: Suomen Standardisoimisliitto SFS.
- Tieteen termipankki: hakusana *skoposteoria*. 2020.
<https://tieteentermipankki.fi/wiki/K%C3%A4%C3%A4nn%C3%B6stiede:skoposteoria>
- Walker, Lorraine Olszewski & Kay Coalson Avant 2005. *Strategies for Theory Construction in Nursing*. 4 painos. New Jersey: Prentice Hall.
- Wilson, John 1964. *Thinking with Concepts*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Zanotti, Serenella 2014. Translation and transcreation in the dubbing process. A genetic approach. *Cultus: the Journal of Intercultural Mediation and Communication*. 7. 109–134.

ENGLISH SUMMARY

CONCEPT ANALYSIS OF TRANSCREATION

Introduction

My study is a concept analysis of the concept transcreation. A concept analysis is a method which aims to clarify the core meaning of a concept, its relationships with other concepts, as well as to provide a concept system derived from these relationships (Sanastokeskus 2006, 6). This study seeks to answer the following research questions:

- 1) How is transcreation understood by language service providers?
- 2) How is transcreation understood in translation studies?

The rationale for my research is twofold. Firstly, the concept of transcreation has hitherto been without a shared definition and should consequently be further studied (Pedersen 2017, 46–47). Viviana Gaballo (2012, 96), also, reports of the confusion surrounding the topic. Secondly, as a subject transcreation is highly relevant in translation studies, since it has only quite recently gained a foothold in academic discourse (Pedersen 2014, 58).

My study represents qualitative research, which may crudely be described as a type of research that examines the form of the data/material (and analysis) (Eskola & Suoranta 1998). Qualitative research is often contrasted with quantitative research which, as opposed to qualitative method, focuses on statistical or numerical data. Qualitative research is also characterised by aspects such as subjectivity, a relatively small dataset and purposive sampling. (Eskola & Suoranta 1998.)

The research material of my study consists of nine texts by language service providers (LSPs) with a marketing background and nine publications in the field of translation studies (n=18). I obtained the first half of the material via Google searches with “transcreation” as the search word. Basically, these texts all represent webpages of various LSP companies. The scientific publications were acquired by using the same search word on search engines intended for

academic use. This paper uses an adaptation of Wilson’s model for concept analysis as its method.

Previous study on transcreation and the basics of concept analysis

The term *transcreation* is a fusion of words *translation* and *creation* (Gaballo 2012, 95; Pedersen 2014, 57). The term was first used in the field of translation studies in 1957 by Perushottam Lal, an Indian researcher of the Sanskrit language. Lal used the term to describe his own adaptations of classical Indian plays, whose liveliness and richness his transformations had managed to recapture. (Gaballo 2012, 96–97.) Afterwards, in 1969, a Brazilian poet H. de Campos utilized the term to refer to his unique translation strategy intended for translating fiction (Milton & Bandia 2009, 259 cited in Gaballo 2012, 97). In translation studies, the concept of transcreation has been applied to a wide variety of contexts ranging from the translation of poetry and multimodal texts to the localization of video games.

It is normal to understand that poetry is not translated but rather re-created, which directly links the activity to the etymology of *transcreation*. Additionally, the translation of poetry is generally thought of as highly difficult. In her article, Gaballo (2012, 111) argues that transcreation can be seen to respond to the challenge of “untranslatability”. Indeed, as an example of transcreation, Gaballo uses John Trant’s intralingual poem adaptations, which are ingenious but essentially nothing like the original versions (Gaballo 2012, 105–106). Of course, if we understand transcreation as adaptation, this unavoidably raises new questions about the nature of adaptation and its relationship to translation, for example (see Munday 2012, 9). Peter Newmark (1995, 45), in *A Textbook of Translation*, posits that adaptation is the freest form of translation.

Transcreation can also be linked with the translation of multimodal texts, such as picture books (see Ketola 2018, 127–143; Oittinen 2020) or the localization of video games (Mangiron & O’Hagan 2006). Localization is another concept that, to some extent, seems to defy a clear definition. Generally, the localization industry defines the concept as superordinate in relation with translation (Munday 2012, 281). The main reason Mangiron & O’Hagan propose for viewing game localization as transcreation is that it grants the localizers nearly an infinite freedom to adapt, remove and even add content in order to create immersion and the “feel” of the original (Mangiron & O’Hagan 2006 cited in Gaballo 2012, 106).

Transcreation is perhaps most often associated with marketing world; transcreation is above all a professional service rather than an academic concept (Pedersen 2014, 58). Daniel Pedersen (2014, 58–60), who has studied transcreation in its marketing context, explains that the marketing world perceives, for instance, that transcreation serves the interest of the brand and is “more than translation”. Pedersen (2014, 59–61) concludes that the marketing industry associates transcreation with creativity, marketing strategy, brand, word play and impact (generated by the end product).

One intriguing question is whether transcreation is a form of translation or something different (see Jeremy Munday 2012, 9). A record of the conversation between Munday and Yves Gambier (2014) indicates that both researchers tend to regard transcreation as a type of translation, and Pedersen (2014, 63) has echoed similar views too. Even though the transcreation industry generally attempts to differentiate transcreation and translation due to the exceptional creativity the industry assigns to the former, for example, Munday (2014) points out that likewise translators require creativity.

This study attempts to shed further light on different and sometimes conflicting ways LSPs and the academic community in translation studies view the concept of transcreation. To achieve this, I will be applying a method called concept analysis (also known as conceptual analysis or content analysis), which I will expound on in the following paragraphs.

In her article, Anu Puusa (2008, 37) argues that all research involves concept analysis. For researchers, concepts are essential, since all research is based upon them. Science depends on concept analysis as a method to further develop concepts and theory. (Puusa 2008, 37–38.)

Concept analysis is at the heart of terminology (Sanastokeskus 2006, 6; Nuopponen 2010, 5) so I will briefly elucidate some of the key concepts of said discipline. Three concepts that are perhaps the most important to note are *referent*, *concept* and *term*, whose interrelatedness is often depicted in a figure known as the triangle of reference or the semiotic triangle (see Figure 1). *Referents* are concrete or abstract “things” in our surroundings, for example people, objects, events or processes (Tekniikan sanastokeskus 1988, 24), and they can be fictional too (Sanastokeskus 2006, 10). People construct mental images of referents and these thought constructs are called *concepts* (Tekniikan sanastokeskus 1988, 24; Takala & Lämsä 2001, 383). *Concept* may be defined as an information unit composed of a unique combination of characteristics (Sanastokeskus 2006, 10). Characteristic means an observable or measurable

feature generally associated with the concept. A concept can have communicative value only when it is connected to a term, that is, a symbolic representation of the concept. (Tekniikan sanastokeskus 1988, 24–26.)

There are multiple concept analysis methods, the most famous of which probably are Wilson's method (Wilson 1964), Walker and Avant's method (Walker & Avant 2005) (derived from Wilson's model) and Neuenendorf's method (Neuenendorf 2002). These concept analysis methods are developed for different purposes, but their differences are not especially crucial (Oikkonen 2011). I opted for using Wilson's concept analysis method in this study, as it is particularly well-suited for analysing abstract concepts which are elusive and without a shared definition in the scientific community (Puusa 2008, 41).

Research material and method

The research material of this study consists of nine texts from websites of language service providers (LSPs) and nine academic publications in the field of translation studies (n=18). I obtained the first half of the material via Google with the search word "transcreation". As inclusion criteria the websites had to yield a description or a definition of transcreation of one kind or another, and the companies had to be active in transcreation business and have an emphasis on marketing. I tracked the second, academic half of my research material via three search engines intended for academic use (Andor, Benjamins Translation Studies Bibliography and Google Scholar) by using the same search word "transcreation". The publications had to fulfil the following inclusion criteria: the publications are from the field of translation studies, transcreation is a pivotal concept in them and that the publications were published within ten years. The purpose of the last criterion was to ensure the relevancy of the material. The translation studies publications focused on transcreation from a wide variety of viewpoints, including one paper examining dramatic plays as a form of transcreation, for instance, while the texts by LSPs rather unanimously associated transcreation with the marketing industry.

I obtained my research material using purposive sampling, a characteristic generally associated with qualitative research (Eskola & Suoranta 1998). I decided on obtaining 18 texts in total, because I deemed that suitable number considering the scope of the study and the fact that qualitative research does not need to base on a high amount of research material (Eskola & Suoranta 1998).

The method used in this study is an adaptation of Wilson's concept analysis. Even though the method incorporates 11 steps in total (Wilson 1964, 23–37), Wilson (1964, 38) points out that not all of them are necessary, suggesting discretion on the part of the researcher given the context. Due to the concept I am examining, transcreation, and the scope of the study, I decided to incorporate the following steps of the Wilson's concept analysis method in my analysis:

1) Model cases. The researcher scours the research material to find examples of usage that best illustrate the way the concept is understood. Then the researcher compares the model cases in order to discover its inessential and essential features. (Wilson 1964, 28.)

2) Borderline cases. In this phase, the researcher looks for unusual, perhaps metaphoric, examples of the usage of the concept. This usage includes only some of the characteristics usually assigned to the concept. This step should bring clarity to the correct usage of the concept and further unveil its characteristics. (Wilson 1964, 31.)

3) Invented cases and 4) contrary cases. Often the stage "invented cases" involves imagining borderline cases of the usage of the concept. But since I only have 18 texts to analyse, I decided on combining this step with another technique involving so-called contrary cases (as my material would not have yielded them anyway due to its small size). Contrary cases illustrate concept usage which is contrary to what the main concept (to be analyzed) signifies. The purpose here is to indirectly learn about the main concept by examining that which contrasts it. (Wilson 1964, 29–32.)

5) Related cases. Concepts do not exist in a vacuum, but instead derive their meaning from relations with other concepts. Usually analysing a concept must involve examining concepts related to it (Wilson 1964, 30). In my analysis, I have combined this phase with a summary about the main characteristics as well as delimiting characteristics as suggested by my research material. A delimiting characteristic denotes a feature that separates the concept from the concepts it is related to.

6) Results in language. In my analysis, this step is unique in that it is meant to help generate the most optimal definition of the concept, a definition by which the concept is most effectively utilized in language use.

In practice, I analysed my material by carefully reading it through while taking notes. During this stage, I used two tables (one for each type of research material) (see Tables 3. and 5.) on which I documented the features that the texts seemed to assign to transcreation.

Concept analysis of transcreation

In this chapter, using Wilson's concept analysis as the basis for method, I will first present the findings on how LSPs view transcreation, after which I proceed to give an analogous treatment to the scientific publications. After this, I will compare these two results and then, finally, as the last stage of Wilson's method, I will attempt to formulate the most suitable general definition of transcreation based on my findings.

In the context of texts by LSPs, I used two descriptions of transcreation as model cases, (2) and (3). I deemed them such, because they linked transcreation with a multitude of features which were most generally seen as characteristics of transcreation by LSPs. These features were, in order of importance, domestication (89% of the texts agreed on this), creativity (78%) and transcreation being "more than translation" (67%). The comparison of the model cases revealed that it appears that re-creation, or re-writing, is not an essential characteristic of transcreation in the profession, as only one of the cases suggested so.

As borderline cases I used two examples likewise. The first excerpt (4) might first appear as a completely normal description of transcreation in the industry until one notices that it does not mention anything about creativity either directly or indirectly as opposed to 78% of the texts. I deemed the second case as borderline (5), since it is peculiar in at least two ways. Firstly, it associated transcreation with comic translation, albeit the sort that is very free. This is unique, because virtually all the other texts understood transcreation only as a professional service, not a means to translate fiction, for instance. Secondly, the usage is odd, since it claims transcreation is "true" to the original, a statement that contrasts the general contention of the profession that it is indeed translation (rather than transcreation) that is especially faithful to the original. While (5), admittedly, is not internally inconsistent, since it does not claim transcreation to be more than translation, as opposed to 67% of the LSP texts, it is yet another feature that makes it deviate from the general view of the industry as regards transcreation.

As an invented case/contrary case I proposed a scenario involving automated machine translation whose product is a grammatically correct, although uninspiring translation without

an emotional effect. In my opinion, this is an apt contrary case, since it lacks a variety of features deemed characteristics to transcreation by LSPs. Firstly, it clearly describes a form of translation (it being most definitely not “more than translation”). Secondly, the end product is not of particularly domesticating kind either. Finally, there is no creativity involved in the process, or any active human role for that matter. When analysed, this contrary case implies that in LSPs’ view, transcreation as an activity, is dynamic and highly dependent on human effort and creativity.

The thorough analysis of the LSP texts yielded a table (see Table 3) detailing characteristics the texts associated with transcreation. I calculated a feature to be a true characteristic, that is, a feature generally associated with the concept in the field, when four or more texts linked it with transcreation. In total nine characteristics that fulfilled this criterion were found and these were:

1) Domestication (89%), 2) Primarily marketing related (78%), 3) Creative (78%), 4) Transfers the original meaning (78%), 5) Transfers the original effect (78%), 6) More than translation (68%), 7) Involves collaboration with the client (56%), 8) Operative/persuasive (44%) and 9) Elicits an emotional reaction (44%)

The research material as regards LSPs provided significantly fewer clues as to what are the delimiting characteristics of transcreation. When attempts to offer delimiting characteristics were made, that was usually in contrast with translation. Three texts, (2), (4) and (8), gave such distinctive features and these included creativity, domestication, re-creation/re-writing and different invoicing. The delimiting characteristics of transcreation as opposed to adaptation or localization found in this segment of my research material were even sparser, but one text (1) did argue adaptation does not involve creativity as opposed to transcreation. Also, another text (5) posited (very interestingly) that localization is not domestication whereas transcreation is.

Ultimately, whether a particular LSP source associated transcreation within the spectrum of translation or adaptation depended on how these related concepts were defined. Almost all LSPs seemed to maintain that translation is something that fails to preserve original meaning or to convey right emotion or tone. In short, the general understanding seemed to echo that translation is a simple practice that is no more than a literal rendering of the original.

It was somewhat more difficult to find model cases in the second half of my research material, the academic publications, because this segment proved highly heterogenous. Ultimately, I chose excerpts from publications (12) and (13), because, to me, they best represent the general

idea behind transcreation in these publications. Firstly, both excerpts regard transcreation as translation, as did 56% of these publications. Secondly, both cases associate transcreation with creativity, as was the stance in 89% of the translation studies papers I analysed. Thirdly, the model cases linked transcreation with re-creation/re-writing as well as multimodality, both of which, too, having been popular characteristics of transcreation in the publications with 78% and 67% making the connection, respectively. When these model cases are compared, it seems that in the light of the scientific papers, it is not an essential feature of transcreation that the process revolves around poetry or comics, or any other specific medium or text genre. Indeed, the publications professed that transcreation can be linked with almost any form of creative translation or adaptation. In addition, it would appear that transcreation does not categorically involve the challenging of hierarchies either (since of the model cases only (13) implies this). However, also (14) seemed to attach this particular feature to transcreation along with (13), but otherwise, the former does not appear as an ideal example of usage of *transcreation* as I will attempt to demonstrate below.

I chose (14) as a borderline case for a number of reasons. In short, the excerpt depicts a performance on stage that is not based on a source text, at least so far as *source text* is defined usually, but rather on the narrations of migrants. This automatically makes it a borderline case. Also, in the excerpt, both transcreation and translation were understood metaphorically rather than conventionally: “These narratives are broadly regarded as forms of translations that re-narrate personal stories of life on screen and the stage, and through other visual modes and genres, such as art installations and museums.” (14). Also, and equally importantly, this is a borderline case, as instead of depicting domestication (which 67% of the texts of this segment associated with transcreation) these plays rather signify foreignization. Additionally, the excerpt (or the paper in its entirety) does not posit that the purpose of transcreation is to “Transfer the original effect” unlike four of the texts of the same group of papers. This, of course, is easily explained by the fact that with (14) there is no original version to begin with.

I used certified translation as an invented/contrary case in the context of the papers belonging to translation studies. In this fictional example, a translator is expected to produce a certified translation that is an accurate copy of a school certificate. The document is bereft of images and no changes to font or text layout are required.

It is quite easy to view this case as an antithesis of transcreation. For example, the example implies near absolute faithfulness to the original when of these publications only 22%

associated faithfulness to transcreation. Additionally, certified translation is almost never viewed as a creative effort, but instead as highly accurate business. The example quite obviously does not depict re-creation or re-writing nor is there any hint of multimodality either in the process. Lastly, the contrary case does not illustrate domestication, since, in certified translations, the names of institutions, such as schools, are not subject to change.

When this invented case is studied further in relation to transcreation, it would appear that since certified translation is accurate and error-free, transcreation, by contrast, might be seen as more accepting of errors and freedom. It could even be suggested that transcreation inherently involves a degree of arbitrariness, which might explain its apparent resistance to strict definition.

Table 5. shows the features of transcreation suggested by the scientific publications that were analysed. As with LSP texts above, I analogously calculated from these features the true characteristics of transcreation, that is, the features commonly matched with transcreation in the segment of material, and these were:

1) Creativity (89%), 2) Re-creation/re-writing (78%), 3) Domestication (67%), 4) Multimodal, 5) Transfers the original effect (44%)

While this result is vital and meaningful, it is potentially misleading too. Namely, as mentioned earlier, the research material focusing on translation studies was highly heterogenous; transcreation was linked with a wide variety of different media such as poems, tourism brochures, plays and comics. In summary, based on the material, it is dubious if we can even say that translation studies have essential characteristics for transcreation, save for perhaps creativity.

There were relatively few examples of texts providing suggestions about delimiting characteristics of transcreation either. Only (11), (10) and (18) made any effort of a more systematic differentiation between transcreation and its related concepts. For example, (11) argued that transcreation is not necessarily based on a source text and that transcreation leads to multiple end products. These were thought of as delimiting characteristics of transcreation in relation to translation as well as localization. Text (10), on the other hand, regarded creativity a delimiting feature when compared with localization and adaptation, but still considered transcreation as subordinate to translation. A few other publications also made less systematic efforts to solve the delimiting characteristics of transcreation. To summarize, the publications

were anything but unanimous regarding the relationship of transcreation, localization and adaptation. It is, however, safe to say that the publications more often than not viewed transcreation as some form of translation. This can be explained by the fact that in this sample translation was mostly understood broadly, sometimes even metaphorically.

The comparison of the results obtained from LSP texts and academic works revealed marked differences between the two groups. These differences were linked to not only how transcreation was understood, but also how translation was conceived. Generally, LSP texts were more consistent in describing transcreation, yielding nine mutual characteristics about the concept, whereas the academic texts assigned it only five features. This is easily explained by the heterogeneity of the sample group, and perhaps also by the general feature of scientific literature as professing very rarely absolute truths and instead being more speculative in nature.

Perhaps the most obvious difference between the samples was that whereas 67% of LSPs considered transcreation as more than translation, no academic publication held the same view, even despite the fact that some of the latter texts perceived transcreation as separate from translation. One curious difference was that while LSP texts generally considered that transcreation implies domestication, two of the academic publications linked it with foreignization. Also, while the LSP industry unanimously, and quite understandably too, viewed transcreation as a useful service tailored for customers' needs, two of the academic works, (11) and (18), rather viewed it as a sign that the role of the translator is shifting and perhaps even under a threat, a fact which calls for defensive measures.

Nonetheless, when analysed statistically as a whole, the two sets of texts seemed to agree on certain issues as well. Both the LSP texts and the academic publications perceived the following features as true characteristics of transcreation: "Creativity", "Domestication" and "Transfers the original effect". Of these, creativity was the most pronounced feature, and it is therefore this characteristic that I utilize in my attempt to define what transcreation is in the last phase of Wilson's concept analysis called "results in language".

In my view, transcreation should be understood as creative adaptation in a concept system where adaptation is a hyponym of translation (see Figure 4). A definition of any kind of a concept is likely to resolve confusion around that concept, and a clear definition especially should prove successful in this. Also, this definition would establish transcreation more firmly within translation studies and as an activity best fitted for professional translators.

This definition has its drawbacks as well. Firstly, for the definition to be sensible and useful, it assumes a type of adaptation that does not involve creativity (a stance easily seen as debatable). While at first this may seem like a critical flaw, it is possible to imagine translation tasks that are essentially adaptation but not of a sort that demands creativity. Imagine a scenario where one must adapt, for example, a product description into another language and culture, and this process must follow strict laws regulating adaptations, omissions and additions (due to health concerns, for instance). The end product might be an adaptation that is very different from the original, yet one conceived without any creativity or freedom whatsoever. Another drawback of my definition of transcreation is that while it would most certainly remove confusion around the subject, it might deprive the concept of something we might call its inherent obscurity, rendering it potentially less interesting.

In conclusion

I am inclined to think that this study successfully answered the research questions

- 1) How is transcreation understood by language service providers?
- 2) How is transcreation understood in translation studies?

According to my results, transcreation is viewed quite differently by these two sectors, and the perception about transcreation varies substantially also within translation studies. To recap, LSPs seem to understand transcreation as a professional service that is more than translation. It requires high levels of creativity and is aimed for marketing purposes above all. For them, it is a means to preserve both the effect and the meaning of the original, while at the same time being highly domesticating in nature. The scientific sector, on the other hand, associate transcreation with re-creation or re-writing as well as with multimodality. Additionally, this sector tends to apply the concept of transcreation to a multitude of different media with very little emphasis on any particular textual form as the prototype of transcreation. One factor that I believe contributes greatly to these discrepancies in the understanding of the concept is that also a number of concepts related to transcreation, such as translation and adaptation, seem, if not fuzzy, at least without a common definition in the field. Be as it may, my results confirm the previous findings that there is much confusion around the concept of transcreation (Gaballo 2012, 96).

The similarities in the perception of the concept between the two sectors are as important to note as the differences. In general, both scientific papers and LSP texts conceived transcreation as domestication that involves creativity and which transmits the impact of the original.

Based on the findings I suggest that transcreation is most sensible to understand as creative adaptation, a form of translation. A clear, albeit broad, definition would help to communicate the concept of transcreation better. Further, as I understand the matter, there would be no reason not to continue applying theories from the rich field of translation studies to it, if indeed it is a form of translation. Ultimately, this would most likely benefit also the LSPs due to the propensity of research to refine not only the theoretical model but also its applications (in this case transcreation services).

Next I will expound on some of the limitations of this study. Firstly, Wilson (1964) never gives clear advice on what techniques of his concept analysis must be used for different concepts, only that all stages are not necessary in all cases. It is possible that had I used different steps, the results of my analysis would have been different whether for better or worse. Secondly, my research material consisted of two segments of text that were markedly different in comparison. I do not know if I even theoretically could have remedied this given the purpose of this study (to compare how transcreation is viewed in these two fields). Regardless, applying the same Wilson's method to texts that were completely different complicated the analysis, which might have affected its quality. Thirdly, the method I used in this study involved a relatively high amount of subjectivity, since I often had to resort to "reading between the lines" to discover what characteristics a given text assigned to transcreation. This was especially the case with several academic papers. Subjectivity was also involved when, in order to improve readability, I decided on combining two very similar characteristics (see Tables 3. and 5.) or, conversely, when differentiating characteristics that some others might have deemed as one feature. Fourthly, it is possible that my research material contains some form of sampling bias. It can be argued that my material could always have been made more representative of the sectors (LSP websites and translation studies publications) by more meticulous sampling. For example, how can I be certain that the number of academic publications focusing on poetry as a form of transcreation in my research material is proportional to the amount of such research in translation studies? I tried to mitigate against this risk by using purposive sampling, but I still cannot say for certain that no sampling bias exists.

Finally, my work made me think of potential topics for future research as regards transcreation. It might be fruitful to apply a different concept analysis method, for example that of Neuendorf (2002), to a similar research material set to investigate if new distinctions or similarities emerge. I believe that my study confirmed that within translation studies, transcreation is understood in several different manifestations. A research delving into these types in an effort to build a comprehensive taxonomic system out of them might prove valuable in understanding the concept of transcreation. Regardless of how transcreation is conceived, it should be studied more. From a terminological point of view, this type of research does not only elucidate the concept of transcreation but also helps us to further understand what translation is.